

Ulazimo u novu godinu rada. Naš stari program ostaje. Ne mijenjamo ga, jer je ispravan i dobar. Provdjati ćemo ga samo s većim oduševljenjem, produbiti ćemo ga i proširiti. List će ove godine biti još bolji i zanimljiviji.

ISTRA

Potrebna nam je pomoć onih, koji list čitaju. O njima ovisi opstanak ovog lista. Pored dosadašnjih pretplatnika treba nam još 1000 novih. Tu hiljadu novih treba okupiti. Razmišljajte o tome! Radite na tome!

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

Crkva u Julijskoj Krajini i talijansko jedinstvo

Pred sam Božić dogodila se u crkvenom i nacionalnom životu Julijske Krajine važna promjena, koja ulazi u okvir one politike, koju u našim krajevima provodi Italija već toliko godina. Provedene su neke mjere na polju crkvene organizacije; učinjen je još jedan korak dalje na zajedničkom putu, kojim su pošli Vatikan i Mussolini u radu na asimilaciji Julijske Krajine i na stvaranju »talijanskog nacionalnog jedinstva«.

Dne 23. decembra, dan pred Badnjakom, objavio je službeni list goričke nadbiskupije »Giornale Ufficiale« dva dekreta, koje je izdala »Congregazione concistoriale«. Ta se dva dekreta odnose na organizaciju biskupija Julijske Krajine. Prvi dekret, koji nosi datum 25. novembra, fiksira neke stvari formalne naravi, jer određuje, da se ljubljanska i krčka biskupija odlikuju iz kompetencije goričke crkvene provincije, kao što su već ranije teritorijalno odijeljene. Od sada će te dvije biskupije potpadati direktno pod Svetu Stolicu i neće s nikakvom drugom biskupijom tvoriti posebnu Provinciju. Taj je dekret dakle sasvim formalne naravi, jer znamo, da je veza između biskupa u Julijskoj Krajini i onih u Krku i Ljubljani već davno prestala, a naročito po smrti dra Sedeja. Važniji je međutim drugi dekret. Taj drugi dekret, s datumom od 15. decembra, kaže:

»U povodu odijeljenja, koje je uslijedilo između ljubljanske i krčke biskupije i goričke metropolitije i u povodu njihovog direktnog podvrgnuća Svetoj Stolici, te uzevši u obzir da tako reducirana Gorička Crkvena Provincija (sadržava biskupijama, koje joj potpadaju, tršćanskom i porečkom) ne bi mogla korisno slaviti Biskupske Konferencije i Provincijalni Koncil. Sv. Otac, u audijenciji od 25. novembra ove godine, dobrohotno se je udostojao odlučiti, da nadbiskupija u Gorici, sa biskupijama, koje joj pripadaju, moraju učestvovati na Konferencijama i u Koncilu Patrijarhata u Veneciji (»donec Sancta Sedes aliter disponat«) dok Sveta Stolica ne odredi drugačije.«

To, što taj dekret kaže već je samo po sebi dosta jasno i naši bi čitatelji shvatili ispravno i bez posebnog tumačenja. Da bi međutim što vjernije i nepristranije prikazali zamašaj tog dekreta i njegovu pravo značenje, citirat ćemo što u povodu toga piše gorički katolički tjednik »Idea del Popolo«, koji izdaje zapravo gorička nadbiskupija. U svom komentaru taj list kaže dostovno ovo:

»Bulom »Quo Christi fideles facilius« od 10. februara ove godine, kojom su se pripajale goričkoj nadbiskupiji dva dekanata, idrijski i vipavski (koji su ranije pripadali ljubljanskoj biskupiji), i s dispozicijama, koje su sada proglašene, fiksiran je administrativni uređaj naše Nadbiskupije. I ako prvi dekret nije ništa drugo nego logična posljedica promijenjenih državnih granica, ratifikovanih mirovnih ugovora i konkordatskih sporazuma, mi pozdravljamo drugi dekret Svetog Oca ne samo s dužnom pokornošću prema najvišem autoritetu, nego i uistinu s oduševljenjem u duši. Pred našim većim interesima Crkve i pred oportunom i potrebnom fuzijom crkvene aktivnosti, u vezi i tijesnom kontaktu s čitavim episkopatom venetske krajine, papinska odredba otvara nam vidike novih horizonta, novih koncepcija religioznog života u sve većem jedinstvu i sve većem susjedstvu s Rimom. Neke su zapreke između braćom bile podignute samovoljom ljudi i političkom sudbinom, a te su zapreke bile neracionalne i morale su biti srušene: to je produkt vremena. Male stvari moraju dati mjesto velikim stvarima, partikularizmi ostavljaju mjesto univerzalnosti. Crkva, koja je vječno mlada, ne dozvoljava kristalizacije preživotih koncepcija. Fuzija julijanskog episkopata s venecijanskim episkopatom, pod egidom slavnog plamena Lava Sv. Marka, koju je želio Papa, i koju su tražile nove struje života i aktivnosti katoličke, bit će bez sumnje jedno dobro i označiti će jednu prekretnicu historijske naravi u novoj epohi. Poslije četiri stoljeća bolnog i uvredljivog otcijepljenja vraćamo se ponovno pod velika krila Markovog Lava, a u Patrijarhatu Venecije mi vidimo utjelovljenje — preko ortodoksije sjedišta u Gradežu — slavnog biskupovanja biskupa Mohora, Hromacija i Paulina Akvilejskog.«

U ovom komentaru lista »Idea del Popolo«, koji je diktirao biskupski administrator Sirotti, nedostojni nasljednik velikog Sedeja, jasno se nazire politička pozadina dekreta, koji određuje, da se gorička, tršćanska i porečka biskupija podvrgavaju vene-

STOTINU ARETACIJA U JULIJSKOJ KRAJINI

Vijest agencije »Informazione Italiana«

U svom posljednjem biltenu od 1. januara agencija »Informazione Italiana« javlja pod gornjim naslovom slijedeće:

Julijska Krajina, koja je specijalno tučena velikom mizerijom i fašističkim nasiljem, dala je već do sada vrlo veliki broj uhapšenih i osuđenih od Specialnog Tribunala. Razvijajući najdivljačkiji teror, fašizam se nadao, da će »fašistizovati« stanovništvo te pokrajine, ali ekonomska situacija je jača od fašističke volje i Ducea

i njezine se katastrofalne posljedice jako osjećaju. Pod presijom te bijede radnici i intelektualci se pokreću, s odlukom da ubrzaju kraj jednog režima, koji je kriv da je narod gladan i koji je provodi najteži politički teror. Zato fašizam provodi u Julijskoj Krajini brojna hapšenja. U novile vrijeme pohapšeno je u Vipavskoj dolini, Krasu i Istri oko stotinu ljudi. Među uhapšenima je i dr. Carlo Nobile, bivši socijalistički načelnik Kopra.

ARETACIJE V SV. PETRU

Divjaške metode

Št. Peter na Krasu, decembra 1933. (Agis.) — V. pondjeljek 11. t. m. so aretirali v Drskovčah 3 jugoslov. državljane in sicer 21 letnega Alojza Sterleta, 31 letnega Antona Paveliča in 31 letnega Kraševca Franca. Obenem z njimi je bil aretiran tudi domačin Jože Kebrov iz Drskovč, star 25 let. Aretiranci so osumljeni tihotapstva. Še na mestu aretacij so jih neusmiljeno pretepli, natezali ušesa in vla-

čili bose po snegu. Popolnoma onemogle so vklenili in jih na policijskem avtu odpeljali v Št. Peter. Tu so jih vnovič pretepli s puškimi kopti do nezavesti. V Št. Petru jih niso pridržali, temveč so jih odpeljali že naslednji dan. Kam, ni znano. Ti primeri posurovelosti gotovo ne kažejo, da bi bili fašisti upravičeni zgražati se nad balkanskimi metodami.

ARETACIJE V DEKANIH

Dekani, 20. decembra 1933. (Agis.) — Prve dni t. m. so aretirali Franca Ivančiča, starega 25 let iz Gabrovice, št. 5, ki je bil politično osumljen. Več aretacij je

bilo istočasno izvršenih tudi v okoliških vaseh. Vzroki aretacij in imena aretirancev do zdaj še niso znana.

DVE ARETACIJE V KNEŽAKU

Zaplenitev slo venskih knjig

Št. Peter na Krasu, decembra 1933. (Agis.) — V Knežaku so v soboto, 2. t. m. aretirali mizarja Jožeta Černetiča. Tako je aretaciji in temeljiti hišni preiskavi so ga odpeljali v bistriške zapore. Drugega dne se je zgodilo isto s Knežanom Jožetom Slavcem, starem 28 let, ki je bil še pred nedavnim obsojen, z nekaterimi drugimi, na denarno globo radi slo-

venskega petja. Obema so pri preiskavi odvzeli več slovenskih knjig. Cesa so bili osumljeni, ni znano.

Sentpeterska in knežanska okolica izgleda kot v obsedenem stanju. Karabinerji, financa in milica krožijo noć in dan po vaseh in cestah u pomnoženih patroljah (ne manj kot pet), oboroženi od nog do glave in strahujejo naše ljudi.

MISTERIJOZNA ARETACIJA U VODICAM

Vodice, decembra 1933. — Medju onima, koji su se na našoj Cijariji prodali za Judin groš i koji su bilo javno bilo tajno podupirali fašizam protiv svog naroda bio je i trgovac Ribarić. On se međutim u posljednje vrijeme, poslije smrti Ivana Juriševića, naglo promijenio, kao da se pokajao... Ali na jednom je nestao. Bio je uhapšen i odve-

den je a da se nezna kamo. Zatvorili su mu gostionu i trgovinu, a njega nema. Rodbina ga traži na sve strane, a osobito se za njega zauzeo trgovac Fakin iz Livada, kojemu je Ribarić ujak. Fakin uživa veliki ugled kod vlasti, ali ipak ni on nije o njemu mogao ništa doznati.

MILICIJONER I PORESKI EKSEKUTOR UBIJENI U HERPELJAMA

Buzet, januara 1934. — Dne 14. decembra dogodio se u Herpeljama slučaj, koji je izazvao veliko zaprepaštenje među fašistima. Tamo je ubijen fašista i poreski eksekutor Vivoda, star 55 godina. On je bio toga dana u Podgorju i kad se vraćao bio je napadnut od Vladimira Metile, starog 26 godina iz Podgorja. S Vivodom bio je gostioničar Barut iz Podgorja i on

je bio napadnut od Metile. Vivoda je pao pogodjen iz revolvera, a Barut je ranjen kosirom po vratu i licu. Vivoda je pao na mjestu mrtav, a Barut je odvezen u bolnicu. Metila je uhvaćen. Fašisti su priredili Vivodu velik sprovod i održani su mu govori iz kojih se može razabrati, da koparski fašisti smatraju da je to umorstvo s političkom pozadinom.

U NOVU GODINU RADA

upućujemo se sa starijim programom i novim oduševljenjem. Na izgled ništa ne obnavljamo i sve ostaje kako je i do sada bilo. Ali stvarno kanimo u ovoj godini da produbimo i proširimo našu akciju.

Štiro tešku i opasnu organizaciju naše informacione službe u Julijskoj Krajini. Najveću brigu posvećivat ćemo toj grani naše publicističke akcije. U ovoj godini nastojat ćemo da povežemo s listom i one krajeve, koji su se do sada slabije javljali da bi naše informacije o teškom životu našega naroda pod Italijom bile potpunije.

Posvećivat ćemo i nadalje veliku pažnju našem emigrantskom životu. Naš list bit će ogledalo naše emigrantske aktivnosti. A pored toga baviti ćemo se i svim onim ostalim pojavama, koje su naš i do sada interesovale. Sistem našega rada pokazao se dobrim, a broj naših saradnika, koji je tokom prošle godine narasao garantuje nam da će list biti šaren, zanimiv i privlačiv.

Potrebno je, međutim, da nas u tom našem nastojanju podupiru oni, koji list čitaju, jer o njihovom podupiranju ovisi opstanak lista i uspjeh naše akcije. Pretplatnici neka obnove pretplatu i neka upućuju svoje prijatelje da se pretplaćuju.

Za opstanak lista, prema dosadašnjim iskustvima pored onih pretplatnika koji postoje, treba još 1000 novih.

Upozoravamo na to naše prijatelje i najavljujemo akciju za okupljanje tih novih 1000 pretplatnika.

POLICIJSKI TEROR NA GORIŠKEM

Verodostojne priče.

Gorica, decembra 1933. (Agis.) — Iz Rihemberka poročajo, da so mladeniči, aretirani 25. septembra t. l. in sicer: Križman Andrej, Piščanc I., Zgonik F. vsi trije iz Cvetoš, Sever Andrej iz Podgrada, Čebron in Pečenko iz Polja in Birska Viktor iz Birsov, še vedno v preiskovalnem zaporu. Pričakujejo pa, da se bo vršila obravnava tekem januarja. Koncem oktobra so bili pozvani v Gorico in zaslišani kot priče domačini Vidmar Ludvik, Vidmar Franc — bivši milicnik — in Fr. Mišel. Kaj so pričre izjavile, ni znano, pač pa kroži po Rihemberku govorica, da je Vidmar Fr. rekel, ko se je vrnil iz Gorice: »Če bom moral pričati pred onimi sedmimi, bom težko govoril! To je pač znak, da so morale pričre govoriti neresnico, ki obtežuje aretirance.«

OSUDE ZBOG BIJEGA PREKO GRANICE

Gorica, januara 1934. — Sud u Gorici osudio je na tri mjeseca zatvora i 2000 lira globe Jakoba Miklavčiča starog 21 godinu, Viktora Pavšiča, starog 20 godina, Bevka Tomaža, starog 19 godina, i Antona Zalca, starog 55 godina, a na dva mjeseca zatvora i 1334 lira globe Filipa Filipiča, starog 18 godina i nekog Jereba. Osuđeni su zato, jer su bez putnice prešli granicu.

SPOMENIK RENEGATU KERŠEVANJU.

Sv. Petar, na Krasu, januara 1934. — Ovdje je prošlog mjeseca otkriven na najsvečaniji način, u prisustvu vrhovnog komandanta čitave milicije Terruzija i mnogih visokih funkcionera, spomenik milicioneru Kerševanju, koji je bio ubijen 1926. kad je na prozor kasarne pogoričanske milicije od nepoznatih lica bila postavljena bomba, koja je eksplodirala.

To je on učinio tim radje, jer znađe, da se tršćani bore već godinama, da bi u Trstu obnovili oglejski patrijarhat, kojemu bi na čelu bio sadanji tršćanski biskup. Toj ideji nije sklon Sirotti, jer bi u tom slučaju njegov položaj bio pogotovo podređen, pa je posluzio fašističkim namjerama, koje su i onako protiv stvaranja oglejskog patrijarhata u Trstu iz političkih motiva.

Fašizmu je drago, da su biskupije Julijske Krajine pale pod Veneciju, jer bi u slučaju osnivanja patrijarhata u Trstu, julijsko-krajiški biskupi mogli da bar malo zaustavljaju proces politički i nacionalne asimilacije Jugoslavena u Julijskoj Krajini. U Veneciji se o Jugoslavenima neće voditi nimalo računa. Čak, ako bi Federzoli ili Fogar u Veneciji i htjeli nešto da učine za Jugoslavena, glasanjem će se njihove želje stalno moći odbijati.

Ovaj dekret ide osim toga i u prilog centralističkih ideja Benita Mussolinija, koji želi, da ukinje regionalizam, koji čini, da Italija, ni ona talijanska, nije još sasvim jedinstvena. Ovo vezivanje Trsta, Istre i Goričke u Veneciju sasvim je u skladu s tim njegovim idejama.

U Trstu međutim pokazuju, da nisu nimalo oduševljeni ovim dekretom o podvrgavanju njihove biskupije Veneciji. Dok se Si-

rotti oduševljava »velikim krilima Lava Sv. Marka«, pa čak dok ni Pula nema oduševnosti, da se pokazuje nezadovoljnom, tršćanski »Piccolo« iskoristava onu konačnu frazu Papinog dekreta, gdje se kaže, da te odredbe važe, dok »Sveta Stolica drugačije ne odredi« i konstatuje, da su te odredbe privremene naravi, da tako neće ostati trajno. U broju od 24. decembra 1933 »Piccolo« donosi članak, u kojemu već u naslovu kaže, da su to samo provizorne mjere, koje idu za postepenim sredjivanjem biskupija u Julijskoj Krajini. U tom se članku kaže, da je Trst historijski centar crkve u Julijskoj Krajini i da se u njemu mora podignuti metropolija, koja će okupljati sve biskupije Julijske Krajine. U tom se članku uporno ističe provizornost Papine odluke i podržavaju se dobre nade, da će se na koncu stvari ipak riješiti u korist Trsta, jer je samo to »u interesu Crkve i Države«.

Ovo pisanje »Piccola« interesuje nas, ali je to sve sporedne naravi. Može da nas veseli kao znak, da akcija, koja je uperena protiv našeg naroda ipak ne uspijeva tako lako i da izazivlje trzavice i među njima samima, ali ipak pred očima nam je ono glavno, a to je, da je ovim dekretom, o kojem govorimo, učinjen ipak još jedan korak dalje na putu asimilacije naše Julijske Krajine (im)

Prijetnje roditeljima djece, koja polaze školu u Jugoslaviji

BIJESAN NAPADAJ PULJSKOG LISTA »CORRIERE ISTRIANO«

Pula, januara 1933. — Roditelji, koji imaju svoju djecu na srednjim školama u Jugoslaviji bili su i do sada cilj bijesnih napadaja fašističke štampe i represalija fašističkih vlasti. Ti roditelji teško ispaštaju sreću svoje djece. Učinili su ono, što im je srce kazivalo, poslali su svoju djecu u narodne škole preko granice, kad im nije dano, da ih šalju u škole na našem jeziku u Istri.

I zato moraju da snose osvetu nasilnika, koji u tome vidi antitalijansku politiku i demonstraciju protiv talijanstva Julijske Krajinne.

Dne 6 decembra izašao je u puljskom »Corriere Istriano« opet jedan članak, u kojem se oštro napada te roditelje. U velikom uvodnom članku za povod toga napadaja uzimlje se blagoslov temeljnog kame- na za ženski konvikt u Krku, koji je obavljen 12 novembra. Puljski list vidi u tome antitalijanski gest, jer se taj konvikt otvara u prvom redu za djecu izbjeglice iz Istre, koja polaze krčku gimnaziju.

Puljski »Corriere« u uvodu svog članka kaže, da je krčka gimnazija otvorena 1923 i da je ta gimnazija izgrađena talijanskim novcem. Svota, koju je sastavio krčki talijan Antonio Candusso, koji je umro u Trstu 1917, a koja je bila namije- njena za gradnju talijanske gimnazije u Krku, poslije Rapalskog ugovora, bez obzira na želju pokojnika, iskorištena je za gradnju hrvatske gimnazije. Tako piše »Corriere«.

Taj list nadalje tvrdi, da hrvatska gimnazija u Krku nije bila potrebna, jer je blizu Senj i Sušak, u kojima postoje gimnazije, nego se je htjelo u tom dijelu Istre, koja je pripala Jugoslaviji podići gimnaziju za Istru, koja je pripala Italiji.

Puljski list kaže, da su na beogradsku vladu djelovale iredentističke i antitalijanske organizacije i da je zato ta krčka gimnazija podignuta i od privatne i nepotpuno podignuta na državnu i punu gimnaziju.

»Corriere« kaže doslovno ovo: »Gimnazija na Krku morala bi biti pod- hadjana u prvom redu od dječaka i djevojčica iz Julijske Krajinne, koje tajno bježe u Jugoslaviju. Postoji čitava jedna organi- zacija, koja je razgranjena u Julijskoj Kra- jini, a kojoj je cilj, da omogućava to tajno bježanje djece. Poznato nam je i to, da agenti te organizacije, koji se nalaze u Ju- lijskoj Krajinu djeluju na roditelje, na si- romašne porodice na selima, da šalju djecu preko granice. U većini slučajeva roditelji, koji nasledaju tim agentima nisu svjesni sudbine svoje djece i padaju u zamku, i to većinom s ekonomskih razloga. Djeca, koja jednom pobjegnu tajno preko granice ne mogu više da se vrate u Italiju, a u Ju- goslaviji su podvrgnuta jednom specijal- nom antitalijanskom odgojnom režimu. Taj odgoj ima kao cilj podržavanje umjetnog i glupog problema jugoslavinstva Julijske Krajinne. Taj je odgoj osnovna zadaća kr- čke gimnazije. Prema ovome što iznosimo i u Istri dakle djeluju agitatori jugosla- venskog iredentizma i nije od danas ta pojava nego već godinama ti agitatori skupljaju djecu u talijanskim granicama, da ih šalju u Jugoslaviju.

Ne manje nego četrdeset dječaka i djevojčica iz Istre polazi gimnaziju u Krku, na tom krvavom parčetu Istre pod jugoslavenskim gospodstvom. To je žalosa istina, i mi smo dužni da reagiramo na svaki način protiv tog inzul- ta za naš prestiž, našu snagu i svetu uspo- menu onih, koji su pali za oslobodjenje ove plemenite zemlje. I ako je dozvoljeno, da se izvrši prevara na štetu nedotaknive volje jednog pokojnika i da se podiže ju- goslavenska gimnazija umjesto talijanske u Krku, ne može ipak biti dozvoljeno, da talijanski građani ostavljaju svoju djecu volji agenata, koji šire mržnju protiv naše Domovine. To je pitanje narodnog dostoj- nstva i narodne obrane.

Mi tražimo, da se identifikuju jedan po jedan ti roditelji, čija djeca polaze škole preko granice, da se vidi ko su ti roditelji, gdje stanuju, što rade i ka- ko žive. Svakako, u tom će slučaju doznati čudne stvari. Opazit će se, da nekoji od tih roditelja uživaju čak i penzije, koje i suviše milostivo dijeli talijanska vlada. Nekoji od njih možda su u nekoj službi ili imaju neku trgo- vinu, koja se podržava talijanskim nov- cem. Svi ti roditelji jednom riječju žive od novca ili od rada, koji im je osigu- ran od Italije. A umjesto zahvalnosti, ti loši roditelji šalju svoju djecu u ju- goslavensku gimnaziju na Krku, gdje se odgajaju u mržnji protiv Italije. Treba dati do znanja tim roditeljima, koji čine nasilje nad dušama svoje djece i koji truju te duše, da njihova igra ne može biti tolerirana.

Mi smo milostivi, to je istina, ali ne želi- mo to biti do te mjere, da nas izigravaju četiri svinjara (quattro porcari). Mi traži- mo da ti opasni građani, koji su neprijat- elji Italije budu identifikovani i da se stave u takvo stanje, da ne budu štetni svojoj djeci i prestižu Italije kao civilizovane i jake nacije. Mi ćemo im dati putnicu, ako to žele, ali dok žive u Italiji kao talijan- ski građani, dok jedu i oblače se talijan- skim lirimama, a ne gadnim dinarom, oni potpadaju pod sve dužnosti koje obavezu- ju Talijane. Oni moraju u prvom redu da vode računa o integritetu slavnog nacional-

KARABINJERI TERORIŠU MAJKU UMORENOG JURIŠEVIĆA

Strahovite metode nasilnog sistema

Vodice na Čičariji, decembra 1933. Fašističke vlasti pokušavaju da preko svojih ljudi rašire u narodu mišljenje, da se Ivan Jurišević, koji je u trščanskim zatvorima umoren, sam ubio, to jest da se objesio. Iz- mislili su jednu krajnje podlu laž, da bi po- meli narod i da bi ogorčenje, koje u narodu vlada, ublažili. Metode, kojima se fašizam služi prelaze sve granice i moraju da izazo- vu gadjenje. Laži fašističkih vlasti medjutim ne pale i naš narod se ne da zavarati, jer je uvjerenje o njegovoj mučeničkoj smrti nepokolebivo.

Oni, koji su prisustvovali pogrebu u Tr- stu znadu, da je tijelo pokojnog Juriševića bilo sve polomljeno, a po rebrima je bio sav isprebijan i izrezan. Po tim ranama očito se vidjelo, da je morao biti mučen, jer takvi tragovi ne ostaju od vješanja. To je bila grozna prisilna smrt, a ne samovoljne vješanje. Čitavo njegovo tijelo bilo je od nasilnika oprano sa špiritom, da bi nestale crne mrlje, koje su mu ostale od mučenja, ali to nije uspjelo sasvim. Hijene su htjele da izbrišu svoje tragove, ali im to nije us- pjelo. A htjeli su da zametnu trag mukama i samim pogrebom. Po izvavi koju su dali majci pokojnog Juriševića, on je umro 20 novembra, ali po izjavama nekih njima pouzdanih ljudi saznajemo, da je poginuo već 18 novembra. Za njegovu smrt ne bi se bilo ni doznalo, da ga nije u mrtvačnici opazio jedan čovjek, koji ga je poznavao i to 22 novembra. Kad je 23 novembra njegova sta- ra mati došla sva shrvana od bola da ga

traži ispočetka nisu htjeli da ga pokažu i tek na njezina očajna zapomaganja pokazali su joj sina i ona mu je ovojima zavela iz- mrcvareno mrtvo tijelo.

Glas o smrti Ivana Juriševića pronijela se kao munja po čitavoj Julijskoj Krajinu i izazvala je veliko ogorčenje i strahovitu mržnju protiv nasilnika. Rezultati su vrlo nepoćudni fašističkim vlastima, pa su fašisti počeli terorirati naš narod u Čičariji, naro- čito one ljude, za koje misle, da se s najveć- im gadjenjem izražavaju o tom groznom nasilju. Prijete se strahovito svakome, a pogotovo onima, koji su najbliži familiji Ju- rišević, pa su čak došli i u kuću Ivanove majke i zaprijetili joj, da ne smije više ni jednu riječ reći nikome o smrti svoga sina, da ne smije govoriti da je bio umoren, nego da mora svakome reći, da je dobrovoljno počinio samoubojstvo. Stara je mati plakala kad joj je karabinjerski brigadir to stari- strogim riječima govorio, prijeteći se, a kad mu je rekla, da ona ne može da govori ono što nije istina, brigadir je zaprijetio toj sta- roj ženi slomljenoj od bola, da će i ona svr- šiti kao i njezin sin, ako se ne pokori ovoj želji.

Ovim gestom groznog i nasilnog karabi- njerskog brigadira zadan je toj ubogoj staroj ženi, koja je toliko već pretrpjela. Još veća bol i njezine su muke takve, da u našim se- lima vlada mišljenje, da je to sve, što ona podnosi tako grozno, da neće preboljeti, jer je to stara slaba žena koji nije u stanju da se bori s groznim jednim krvavim sistemom,

PRIMORSKE MATERE UBIJAJO!

Posledice obsodbe koških fantov

Košana, decembra 1933. (Agis.) — Božićna številka našega lista je poročala o obsodbi šestih mladeničev iz Košane, od- katerih sta bila dva obsojena celo na 4 le- ta ječe. Ta nepričakovana obsodba je za- dela domačine, zlasti teško pa sorodnike obsojencev. Mati Toneta Martinčiča (Simacovka) je obolela takoj po sinovi are- taciji. Zdravnik, koji je bil poklican k bolni- ci, je ugotovil, da ji je srce od žalosti to- liko oslabeledo, da je izključeno skoro vsako upanje za okrevanje. In res, komaj je pri- šla vest o sinovi obsodbi, je že ni bilo več

med živimi. Ženica, stara okrog 60 let, ni prenesla krivične obsode edinega sina.

Martinčičevo premoženje, ki ni bilo brez dolga, kot ni nobeno več v naši fa- ri, je v teli težkih časih ostalo brez gospo- darja in brez delavcev.

Stradiot Jože, drugi izmed šestorice, obsojen na 4 leta ječe, tudi brez sta- rišev, že del časa boleha, radi česar ni mnogo upanja, da bo prenesel vse težkoče in nesnage italijanskih ječ. Njegova doma- čija je zapisana propasti. — Tako pijejo kri nam in naši zemlji.

MILICIONERSKE PATROLE U POGRANIČNIM PLANINAMA POD SNIJEGOM

»Piccolo« veliča veliku požrtvovnost pograničnih milicionara, koji love one, koji tajno bježe u Jugoslaviju

Trst, januara 1933. — U trščanskom »Piccolo« izašao je članak, u kojem Carlo Tigoli opisuje na vrlo dramatičan način veliki heroizam fašističke milicije, koja čuva granicu. Naročito opisuje akciju pa- trole po noći, kad je straža najpotrebnija, jer se po noći upućuju prema granici oni, koji bježe u Jugoslaviju bez putnica, isto tako iz Jugoslavije dolaze oni, koji žele da se vrate u svoja sela. Sad, kad je snijeg u pograničnim planinama pogotovo su prilike »pogodne« za takve bjegove pre- ko granice, a to milicioneri znadu, pa zato sad tim strože čuvaju granicu.

Ph onome što Tigoli piše, oni su pravi »lafovi« u svom poslu. Izgledalo bi da je njihov idealizam nepresušiv i da im je fašističko srce tako toplo, da ga nikakav led ne može prestrašiti. Oni ko diviji mački vrebaju u snijegu i ledu iza stabala s ka- rabinkom u rukama, spremni da pucaju i da spasavaju Italiju od onih, koji krše nje- zine zakone. Zaustavljaju svakoga, istražuju legitimacije, pretražuju ljude, koje susreću i ako je potrebno vezuju i vode u haps. Oni su heroji...

Medjutim, kako Tigoli laže i kako je njegovo veličanje montirano vidi se naj-

bolje po završnoj misli: kad se milicioneri poslije patrole vraćaju u svoje stražarnice, prvi pogled pun poštovanja i odanosti upu- ćuju Mussoliniju, koji na slici gleda na svoje junake... Ako je sve istinito kao to...

Ti su milicioneri u stvari gladni psi, koji gaze teški planinski snijeg za nadnicu i u patroli psuju i sve je njihovo herojstvo u tome da svoj bijes i svoju osvetu, zbog tog gadnog života u planinama pod snije- gom, iskaljuju nad našim golorukim i bijed- nim čovjekom.

U opisu Carla Tigolia ima medjutim ovaj detalj, koji bilježimo naročito:

U patroli milicioneri susreću saone sa tri osobe. Dva muškarca i žena. Najbolje je mjesto u saonama zauzeo debeli gospo- din, koji, kad se približio milicionerima, pozdravlja rimski, dizanjem ruke. Crne ko- šulje odgovaraju na pozdrav i idu dalje. Poznaju tri putnika. Gospodin u žutim ru- kavicama, koji je pozdravio fašistički, to je načelnik iz Ziri, male općine preko grani- ce u Jugoslaviji, koji često dolazi u Idriju da kupuje stvari... On pozdravlja — rim- ski.

NOVE STROGE MJERE NA GRANICI

Upozorenje dvovlasnicima na talijanskoj granici

Rijeka, januara 1934. »Vedetta d'Ita- lia«, koja izlazi na Rijeci, donijela je prošlih dana upozorenje dvovlasnicima na talijan- sko-jugoslavenskoj granici. Upozorenje isti- će, da je potrebna posebna dozvola vojnič- kih vlasti za prelaz granice. Zakonske od- redbe su vrlo stroge. Član drugi spomenutog zakona veli, da je u svim općinama na gra- nici zabranjeno postavljati električne vodo- ve, bušiti zemlju, vaditi kamenje, postavljati vodovodne cijevi itd, bez prethodne dozvole vojničkih vlasti. Vojnička vlast može u slu-

čaju potrebe porušiti bez njene dozvole po- dignute zgrade i uopće građevna djela. Tko se ogrješi o ove propise, kažnjava se sa globom od 500 do 5.000 lira, a u težim slu- čajevima do 6 mjeseci zatvora. Ovi propisi vrijede i za jugoslovenske državljane, koji imaju svoj posjed s one strane. Ove mjere uvodi Italija uz granicu iz političkih razloga, ali i zato, da bi ratni radovi, koje izvodi uz granicu bili što tajniji i da bi se zemljišta i zgrade, koje su potrebne, mogle što jeftinije uzimati...

KAKŠNE PASTI NASTAVLJAJO

Postojna, decembra 1933. — (Avis.) Posesniku Ludviku Grilu iz Ratečevega brda sta 6. o. t. m. naredila hišno pre- iskavo dva finacna agenta. Preiskava je bila sicer negativna in nista dobila niti naj- manšega znaka o kakšni tihotapski žga- njekuhl, vendar sta odvedla s seboj u Bi-

strico gospodarja in hlapca. Med potjo sta agenta na Topolcu peljala aretranca v go- stilno in ju napajala z žganjem toliko časa, da sta ju popolnoma opijanila. Misllla sta, da bosta iz opijanjenega Grila lahko izsi- lila kakšno izjavo, ki bi jima služila za ovadbo, pa se jima tudi to ni posrečilo.

šno necivilizovano i nehumano, da bi sva- ka riječ komentara samo ublažavala onaj dojam, koji se dobiva kad se pročita ovaj fašistički original pun divljačkog bijesa, koji se iskaljuje nad onima, koji su slabi i nemoćni i koji nisu u stanju da se brane. Žrtvovali smo malo više prostora za izva- dak iz toga članka, da ostane kao dokument iz jednog vremena, kad je jedan narod tr- pio paklene muke i kad je Italija u ludom jednom pijanstvu počela naglo da silazi sa svojeg sjajnog vrhunca.

Treba postupati protiv njih i ne samo protiv tih roditelja, nego i protiv onih agenata, koje neće biti teško ulo- vit na djelu. A ostalo će doći samo od sebe.

Tako piše »Corriere Istriano«, a mi mi- slimo, da tome ne treba dodavati niti rije- či, jer je sve tako jasno i sve tako stra-

POLICIJSKI PSI U SLUŽBI POGRANIČNE POLICIJE

Zadaća pasa na pograničnoj stanici u Po- stojni: traženje putnika, koji se voze pod vagonima...

Trst, januara 1933. — Već je »Istra« pisala o tome, da je fašistička pogranična milicija uvela u službu specijalizovane pse, koji love ljude, koji bez putnice pre- lazaju granicu. Sad su takvi psi uvedeni i na pograničnim stanicama. U Potojini dva po- licijska psa na lancu njuše sve vagone i traže pod vagonima tajne putnike, koji se izvrjavaju tako napornom i opasnom putu, da bi prešli granicu bez putnice. U posljed- nje vrijeme bilo je otkriveno više takvih putnika. Psi su uvedeni zato, jer agenti ni- su imali kuraže, da se približe tim tajnim putnicima. Psi ih bijesno napadnu, izgrizu i svladavaju, a agenti ih onda vezuju i vo- de u zatvor...

FAŠIZAM SE JOŠ UVIJEK BORI S RE- VOLUCIONARNIM ANTIFAŠIZMOM.

Cifre, koje to potvrđuju.

Na koncu godine, kad se pravi bilanca svega, što je u godini koja prolazi učinje- no, agencija »Informazione Italiana« sakupila je podatke o radu talijanske policije i Specijalnog Tribunala, pa konsta- tuje, da je antifazizam u Italiji vrlo akti- van, jer je fašizam u prošloj godini imao s njima mnogo posla.

Pred Specijalnim Tribunalom održa- no je 20 procesa protiv antifazista, a podijeljeno je ukupno 417 godina za- tvora. U konfinaciju je lanjske godine poslano oko 600 ljudi, a u zatvorima čeka proces ili konfinaciju oko 750 ljudi.

Broj onih, koji su lanjske godine uhap- šeni i pušteni, nakon kraćeg boravljavanja u zatvoru, ne može se ustanoviti, ali može da se kaže, da se taj broj penje u hiljade i hiljade.

S »CARTA D'IDENTITA« SO NAŠI VARNI!

St. Peter na Krasu, decembra 1933. (Agis.) — Kljub pravilni izkaznici o isto- vetnosti so dne 7. t. m. v Palču aretirali Rudolfa Valenčiča iz Ratečevega brda, ko se je vračal domov. »Snoparji« (tako imenujemo milicnike) so ga odvedli pred kapitana in ga izpustili šele, ko so do- bili telefonično zagotovilo karabinerske po- staje na Premu, da ni nevaren element. Človek se nehote vpraša, čemu so potem- takem takozvane »carte d'identita« če pa tudi z njimi niso naši nedolžni ljudje varni pred aretacijami. Mogoče so te izkaznice samo zato, da dobi država od posameznika letno 10 lir!

KARABINJERI UBILI ČOVJEKA, KOJE- GA SU DUGO TRAZILI.

Pazin, januara 1933. — Dogadja se da talijanski karabinjeri love po istarskim šu- mama jednog čovjeka po deset pa čak i trinaest godina. Bilo je takvih slučajeva. I onda ga jednog dana nadju i od straha — ubiju. Tako su na Poreštini ovih dana, na- kon dugog traženja, našli na braču Libe- rata, Ivana i Danila Stifanića. Karabinjer- ska je patrola bila jaka. Pucali su u Stifa- niće. Liberat je pao mrtav, a Danilo je te- škoo ranjen, a Ivan ulovljen. Karabinjeri, koji su ih pobili slave se kao heroji.

PROMET TRČANSKE LUKE STRAHO- VITO PADA.

Trst, januara 1933. — Objavljene su statistike o prometu trščanske luke u prvih jedanaest mjeseci godine 1933. — Čitav promet iznosio je 27 milijuna kvintali, dok je prvih jedanaest mjeseci 1932 čitav pro- met iznosio 31 i pol milijuna kvintali... Velik pad je na prvi pogled očit.

PROSLAVA KARLA LUSINE U PULI.

Pula, januara 1934. — U decembru je u Puli proslavljen u udruženju »Bjeguna- ca(?) sa Krka« Karlo Lusina, kojeg Tali- jani smatraju mučenicom za talijanstvo Krka. U decembru pada naime prva godiš- njica njegove smrti. Počasnu stražu u udruženju držala je tim povodom fašistič- ka omladinska organizacija iz Premanture, jer ona nosi ime Karla Lusine. Interesan- no je, da se baš u Premanturi osnovala organizacija s tim imenom. U tom selu ne- ma nijednog Talijana, pa će se zato tam- ošnji fašisti — renegati — s većim razu- mijevanjem boriti za — »talijanstvo« Kr- ka...

Talijansko - arbanski iredentizam

ČUDNI GOVORI KRALJA ZOGUA.

Trst, januara 1934. Talijanski listovi javljaju iz Atene: Prema vijestima iz Ti- rane održao je kralj Ahmed Zodu prigo- dom proslave nezavisnosti jedan govor predstavnici Arnauta sa Kosova i iz dru- gih krajeva pripojenih Jugoslaviji, koji su došli da manifestuju svoju privrženost »majci otadžbini« Albaniji. Kralj Zogu, po- što je pobježio, da je, preuzimajući sken- derbegovu krunu htio da se nazove »kralj Arnauta« a ne kralj Albanije, da na taj na- čin označi, da se smatra gospodarom svih Arnauta s ove i s one strane granice, po- taknuo je delegaciju arnautskih iredentista, da očuvaju svoju vjeru u sudbinu njihove domovine, pozivajući ih, da uvjere svu ko- sovsku braću, da će on, vlada i svi patrioti učiniti sve što je moguće, da se ostvare velike aspiracije o sjedinjenju Kosova s kraljevinom Albanijom, koja je bez tih kra- jeva kao tijelo kojemu su otsječene ruke.

DUCA O MANJINAMA

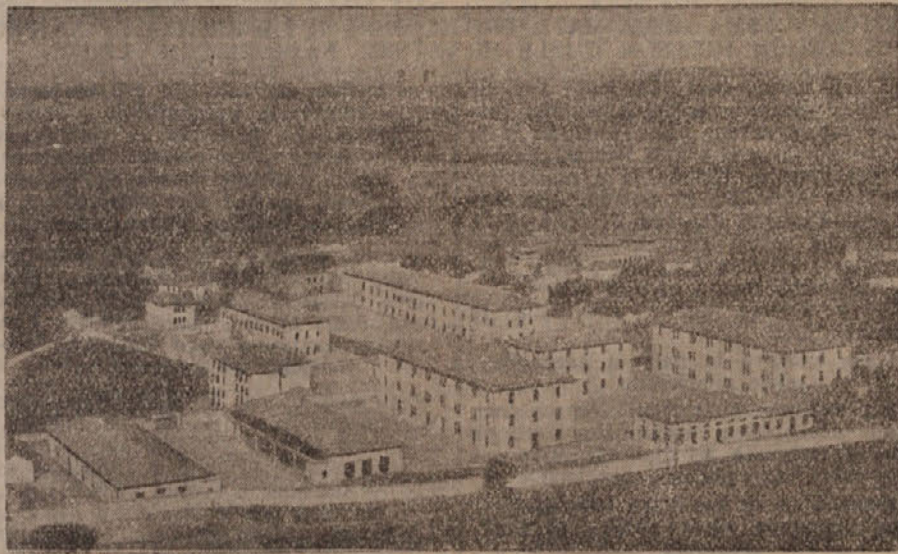
U Rumunjskoj je pao kao žrtva internacionalnog fašizma, predsednik vlade i šef liberalne stranke g. Jon Duca. Njega je fašizam maknuo s ovoga svijeta, jer je Rumunjsku vodio putem mira, uz Malu antantu i Francusku, jer je propagirao demokraciju, jer se borio za slobodu svoje zemlje i za slobodu ljudi. On je i prama pitanju manjina imao ispravan stav.

U oktobru 1930 je Duca izazvao priliku senzaciju, kad je na konferenciji liberalne stranke u Černovicama izjavio medju ostalim ovo o pitanju manjina:

»Potpuno smo svijesni toga, da četiri milijuna građana, koji pripadaju manjinama u državi, imaju pravo na pravedan i bratski postupak. Manjine neka budu uvjerene, da će naša stranka u okviru ustava i u skladu sa državnim interesima respektovati manjinska prava, da će ispunjavati političke, vjerske, kulturne i ekonomske zahtjeve manjina, ukoliko budu i dok budu počivali na zakonskim osnovima.«

Mi se klanjamo sjeni velikog pokojnika, sjeni žrtve fašizma, sjeni Duce, koji je ovako govorio o manjinama. Nije ni čudo, da su ga predstavnici manjina u Rumunjskoj s najvećim pijetetom otpratili na vječni počinak...

OVAKO ITALIJA RADI ZA — MIR!

Skupina kazerama u Ilirskoj Bistrici

MINANJE MOSTOV

Sv. Lucija, decembra 1933. (Agis.) Most na cesti Sv. Lucija—Tolmin, ki vodi pri Zalogu preko Tolminke, so v zadnjem času na treh krajih podimali s stremlinami, in sicer pri krajih.

ZOPET NOVE CESTE.

Gorica, decembra 1933. (Agis.) — Z mirenskega vojaškega letališča so začeli graditi novo cesto proti Trstu. Ni dvoma, da bo cesta namenjena predvsem vojaškim svrhám. Dosedanja cesta, ki vodi iz Gorice preko Mirna se je zaradi prevelikih ovinkov izkazala nepovoljna za hiter prihod v Trst. Nova bo skoraj ravna in kar najmodernejša urejena. Pri letališču se bo odcepila od stare, presekala cesto Miren—Sovodnje, šla preko novega mostu čez Vipavo mimo Gabrij v Gol, itd. v Trst. Cesta je na grobo zgrajena že do Dola.

STRAH NAD ROJCAMI.

Gorica, 26. decembra 1933. (Agis.) — Malo pred prazniki je neki dan ravno opoldne dvignilo na noge vse kar leze in gre strašno tulenje siren ter vojaških trobent. Oficirji, ki so bili ravno pri kosilu so stekli na letališče. Nad Rojčami visoko v oblakih se je baje pojavil neznan zrakov, ki ni imel običajnih znakov. Strah je bil sprva tako velika, da si niso vedeli pomagati, in trije motorji, ki so dobili nalogo, da slede »neznanemu, niso hoteli na noben način delovati. »Neznano« je krožilo nad letališčem, okoli vrhov in ko je izginilo so se dvignili »izvidniki«, da bi mu sledili in ga legitimirali. Od tega dne je na letališču stalno v pripravljenosti nekaj letal, ki čakajo, da se spet pojavi tisto strašno visoko v oblakih. Takih in sličnih pojavov je bilo baje že več tudi nad drugim letališčem, a so šli mirno mimo. Takega razburjanja kot ga je zbudil slednji, pa do danes ni zbudil niti eden. Med našimi ljudmi kroži žet ta in ona na račun teh strahov ili pojavov. Strah ima velike oči, pa tudi dobra ušesa!

KMETJE S O OSTALI BREZ ODŠKODNINE.

Postojna, decembra 1933. (Agis.) — Vojaško letališče, dograjeno že pred kakim letom med Zalogom in Matenjo vasjo je zelo velikega obsega. Tu je zgrubilo lepe njive in travnike nad 40 kmetov iz Rakitnika, nekaj iz Zaloga in Matenje vasi. Med temi so štirje kmetje, katerim so odvzeli vse polje. Letališče so pripravljali in gradili nad 2 leti. Prvo leto so dali kmetom nekoliko odškodnine, drugo leto pa so jim plačali zakupnino. Ko je bilo pa letališče dogotovljeno, so prečenili odvzeto zemljo in določili vrednost po 50 stotink za štiri-jaški meter. Kmetje so proti tej cenitvi protestirali, nakar so ostali brez vsake odškodnine. Tako in slično postopajo italijanske oblasti z našim itak že izmnozganim kmetom. Letališče je posiejano z deteljo, jo kosijo večkrat na leto, toda ne bivši lastniki te zemlje, pač pa italijanska tvrdka Prioli & Agosta iz Prestranka.

ITALIJA ČE U OVOJ GODINI POTROŠITI 23 MILIJARDA DINARA NA NAORUŽANJE.

Trst, decembra. — Fašistički listovi javljaju, da je fašističkoj komori podnesen predlog budžeta za narednu budžetsku godinu 1934—35. Za sad fašistički listovi donose samo izvod iz budžeta koji se odnosi na troškove na vojsku i to za kopnenu vojsku, za ratnu mornaricu i za avijaciju. Prema tim podacima predviđeno je u nacrtu budžeta: za vojsku 2.543.767.086.88 tal. lira, za ratnu mornaricu 1.224.780.477 tal. lira, a za avijaciju 720.000.000 tal. lira, ili ukupno za sve tri grane naoružanja 4.488.547.563.88 tal. lira, to jest nešto manje od 20 milijarda dinara.

Ovim troškovima treba dodati još tako zvane prikrivene troškove, koji se nalaze u raznim ministarstvima, naročito u ministarstvu za javne radove, jer se u toj partiji nalazi najveći dio takvih radova koji služe u vojne svrhe. Tako isto dio troškova iz partije saobraćaja i iz ostalih ministarstva ide na vojne troškove tako da se može računati, da Italija na naoružanje u slijedećoj godini predviđja najmanje 25 milijarda dinara.

Jugoslavenska granica u Furlaniji

Trst, januara 1933. — Prošlog mjeseca izašla je u Milanu u izdanju »Casa editrice Marangoni« knjiga, koju je napisao poručnik talijanske vojske L. Passeri. Knjiga nosi naslov »Monte San Michele i ostale ratne kronike«. To je izdanje vrlo zapaženo u Italiji, jer je izdavač ozbiljan, a i zato, jer je knjiga vrlo lijepo opremljena. A ratna knjiga dosta se čita u Italiji i novine preporučuju takvu lektiru, da bi se ratnički duh širio medju omladinom.

Medjutim, tom knjigom pisac čini izvjesnu propagandu za jugoslawenstvo onih krajeva, koji su potpali pod Italiju poslije rata. Jedno poglavlje te knjige nosi naslov: »Počitak u Slavoniji«. Pisac opisuje svoje boravljenje u mjestu Chioprisu, koje se danas nalazi u videmskoj provinciji. On piše doslovno:

»Kad je slobodan izlaz, idemo u mjesto, da okusimo slavonski »fascino«.

Jedna žena iz Chioprisa priča poručniku Passeriju i on to bilježi u svojoj knjizi, da su u tom mjestu svi Slavenci (»sono tutti slavi«).

Nadalje pisac tvrdi, da su »Slavenci oko donje Soče uvijek živjeli u nadi, da će se austrijske čete vratiti.«

Ovo je sve vrlo značajno i može da se sasvim lijepo nadoveže na ono, što o slavenstvu onih krajeva piše sam Benito Mussolini u svom »Ratnom dnevniku«, o čemu smo mi u Istri već pisali. I to je eto jedan i te kako objektivan sud o nacionalnom karakteru onih krajeva, koje je Italija po svršetku rata nepovlasno uzela i u kojima danas gospodari.

IDRIJSKI RUDNIK V NEVARNOSTI

Idrija, decembra 1933. (Agis) Znamo je, da obstoja med Mussolinijem in državnim tajnikom za korporacije že dalj časa spor radi idrijskega rudnika. Državni tajnik je namreč mnenja, da bi bilo treba rudnik zapreti, ker ne prinaša državi oz. italijanskim finančnikom nikake koristi več. Zaloge živega srebra, ki leže v skladiščih v Trstu so danes že tako velike, da bi lahko mirne duše zapri rudnik za pet let. Razlika med režijskimi stroški in prodajno ceno za 1 kilogram živega srebra znaša okrog osemsto lir. Mussolini pa je mnenja, da bi se z ukinitvijo idrijskega rudnika škodovalo ugledu in prestižu fašistične gospodarske politike, ter zato zahteva na vsak način, da se čeprav v zmanjšanem obsegu in ob najbolj neracionelnem izkoriščanju rudnik še dalje eksploatira. Število delavstva je padlo od 1200 na 400. Varnost dela pa je padla gotovo za 50 odst. Idriji, katere vse dejanje in nehanje je v glavnem odvisno le od rudnika, bi bila v obeh primerih možnost daljnega življenja.

IN ŠE ENKRAT JE IMEL MUSSOLINI PRAV.

Angleški tednik »Fascist Ateek« piše med drugim to-le:

»Mussolini je v enajstih letih odkar je rešil Italijo, vedno vodil reševanje mednarodnih problemov. Njegov je nacrt o štirikideseturnem delovnem tednu, njegovi so najbolj radikalni in praktični načrti o razorožitvi, mnogo nad tistimi, ki prihajajo iz t. zv. demokratičnih in pacifističnih držav. Demokratične države rade, in to je za njih značilno, kritizirajo Dučeja in njegove ideje, katerim pa po dveh ali treh letih slede in si jih osvoje.«

Mussolini ima navado reči, če kdo napada njega in njegov sistem: »Prišel bo morda dan, ko boste spregledali«. Res, čas bi bil, da bi prišel tisti dan, ko bodo »Fascist Ateek« in njegovi spregledali! (Agis.)

FAŠIZEM NE MARA MONARHIJE.

Italijanskemu fašizmu ni ljuba monarhična oblika države, vendar je z nekako »toleranco« prenaša, da bi se ne zameril močni rojalistični struji, ki ima zlasti med vojaštvom veliko moč. Vendar pa že vnaprej pripravljajo teren za odpravo monarhije. To se da sklepati iz besedila prisega, ki so jo morali podati visoki uradniki italijanske vlade. Običajna prisega, ki so jo ti morali podati pred nastopom svojih mest se je glasila: »prisegam, da ostanem zvest kralju in njegovim naslednikom in da bom zvesto služil domovini«. V prisegi ki so jo podali te dni člani narodnega sveta korporacij, pa so besede o naslednikih izpuščene. Splošno se sodi, da v Italiji ne bo odpravljena monarhija, dokler ostane sedanjí kralj pri življenju. Po njegovi smrti pa namerava Mussolini odpraviti monarhično obliko države in vse kraljevske simbole in dati vso oblast deželo velikemu fašističnemu svetu, ki naj bi postal tudi naslednik Mussolinija samega. (Agis.)

IMENOVANJE V DIREKTORIJU fašistične stranke.

Trst, decembra 1933. (Agis.) — V fašističnem uradnem glasilu »Foglio d'Ordini« je bil objavljen nov nacionalni direktorij fašistične stranke, imenovan z Mussolinijevim dekretom. Vodja direktorija je še nadalje Ahil Starace. Za podtajnika sta imenovana prof. Artur Marcipati in advokat Adelchi Serena, za upravnega tajnika Ivan Marinelli, za člane pa: Edvard Mallasardi, ing. Ciril Martignoni, agronom Renco Morigi, dr. Andrej Ipolito, dr. Otilij Bonino. Člani direktorija do v »Beneški palači« takoj prevzeli svoje posle.

VELIKANSKA BURJA IN ZAMETI NA KRASU.

Divača, decembra 1933. (Agis.) — Pred prazniki je divjala po vsem Krasu velikanska burja in nanašala ogromne kupe snega. Ves promet po cestah je bil popolnoma onemogočen. Avtobus Trst—Divača—Senožeča ni mogel nad teden dni najaz in Senožeč v Trst. Ker je malo prej padal dež, so bile vse ceste tako poledenele, da se je mnogo ljudi poškodovalo. V Trstu je samo v teku enega dneva iskalo v bolnici pomoči okrog 500 ljudi, ki so se radi poledice ponesečili. Obenem z burjo in zameti je nastopil tudi hud mraz, tako da ljudem primanjkuje kurivo. Vasem pa, ki so radi zametov odrezane od ostalega sveta, preži, če se vreme ne izboljša, lakota.

DROBIŽ

DROBIŽ.
Italijanski karabinerji iz vseh delov Italije, se bodo peljali v Rim, da se poklonijo Mussoliniju. Na Goriškem se zelo slovesno pripravljajo na to pot.

V ballili, je včlanjenih po najnovejših ugotovitvah nad 3 milione dečkov od 7 do 14 leta.

Sežanske oblasti so pred nekaj dnevi zaplenile 31 konj, ki so bili baje vtihotapljeni iz Jugoslavije.

V okolici Rihemberka se zelo razširjajo bolezní tifus, škrlatica in oslovski kašelj pri otrocih. Nekaj otrok je bolezní podleglo.

Franciška Černejeva iz Vrtojbe je pred kratkim umrla. S svojim soprogom gospodom Ivanom Černetom sta letos praznovala zlato poroko, ki pa jo je gospa obhajala na bolniški postelji. Naj ji bo lahka domača zemlja. — (Agis.)

IZ PRIPOVEDOVANJA KONFINIRANCA

Ljubljana, decembra 1933. (Agis.) »Predno smo prišli na mesto, kjer naj bi bili konfinirani, je dobil župnik nalogo, da pridiga ljudem o nas. Toda kako? Javiti je moral ljudem, da bo prišla skupina največjih zločincev s katerimi kot dobri katoličani sploh ne smejo občevati. Opozarjal jih je na vse težke posledice, ki bi jih imele zlasti mlajši, če pridejo v dotiko s takimi izobčenci družbe.

Temu primerno so ravnali tudi z nami. Pripeljali so nas v velikem spremstvu policije vkljenjene kot da bi bili najbolj nevarni elementi. Na cesti v mesto, ni bilo žive duše, a za okni so se videli radovedni obrazi. Gotovo se spraševali kako je mogoče, da so ti ljudje, ki jih vodijo tako vkljenjene res zločinci. Počasi se je eden ali drugi seznačil z domačini in stiki so postajali vedno tesnejši. Spoznali so pravo resnico. Župnik sam se je prišel opravičevati, a pozneje je obiskal nas konfinirance še škof. Ljudje so postali zaupljivi in marsikateremu smo lahko odkrito povedali o nasilstvih fašizma v domačih krajih.«

Pismo iz Košane

Košana, decembra (Agis.) — Pri nas so lansko leto priredili v prostorih košanske šole nekaj gospodinjiski tečaj za naša dekleta. Vodila ga je italijanska učiteljica, ki pa vsekakor ni bila takega vodstva zmožna, kar dokazuje velik neuspeh tečaja. Letos pa so otvorili tudi večerni tečaj italijanskega jezika za slovenske fante od 15 leta dalje. Da bi privabili in tečaj čimveč naših mladeničev, jim obljublajo zaposlitev. Tečaj izrabljajo v to, da v najlepši luči slikajo Italijo, fašizem itd., da prikazujejo kako fašizem in Mussolini skrbita za blaginjo Slovanov in cele Julijske Krajeve, kako jim nudita najrazličnejše dobrote in privilegije. Poveljujejo italijansko zunanjo politiko, pred katero se je ponižal celo sam Stalin in poprosil da si ostane mogočna Italija v prijateljskih stikih s sovjetsko Rusijo. Vendar pa z zadoščanjem lahko ugotovimo, da imajo fašisti s takimi metodami pri naših zelo malo uspeha.

OBUPEN POLOŽAJ V NABREŽINI

Novo doklade in davščine.

Nabrežina, 20 decembra 1933. (Agis.) — V času, ko nimajo ljudje niti za sol, se je izmislil nabrežinski podeštat in je naplozil 50 lir nove datjave na vsako liho za popravo vaških poti. Vsota se je izterjevala z vso brezobzirnostjo. Delo so dobili le Lahí in čistokrvni fašisti. Domačini sploh niso prišli v poštev, čeprav so oni doprinešli največ žrtev. Tako je neki domačin šel k podeštatu in ga prosil za delo pri popravi poti. Župan ga je nahrulil češ: »Vam ščavi, se še predobro godi v Italiji«, ter ga je kaznoval radi vmešavanja v njegove posle z družino vred na sedem dni »lakote«. Ta nova kazen, ki so ji nadeli ljudje ime lakota, je danes v Nabrežini običajna kazen in obstoji v tem, da vsakega ki se kaj pregreši, izključijo za nekaj dni od občinskega kotla, kjer se kuha menaža za stradajoče in brezposelne. Teh je danes v Nabrežini nad polovico vasi, če ne še več. Kdo bi si pred leti mislil, da bo prišlo tako daleč. Marsikdo, ki je včasih pošteno zaslužil in lepo živel ter si še kaj prihranil, danes stoji in čaka s šalo pred občinsko kuhinjo. Ko je podeštat nahrulil našega ubogega delavca, da se Slovincem v Italiji predobro godi, je s tem gotovo mislil, da bo moral spraviti naše ljudi tako daleč, da bodo vsi čakali s šalami pred općinsko kuhinjo in bodo odvisni od njega.

Na kak zaslužek v kamnolomih sploh ni misliti in zdaj že dalj časa vse delo počiva. Tisti ki so delali, niso dobili že pet do šest mesecev plače. Zadnji obrok plače so prejeli ob priliki trgatve, ko so fašisti priredili nekako grozdno bitko in so prodajali italijansko grozdje. Vsak delavec je moral kupiti dva do tri kilograme grozdja.

POŠALJITE PRETPLATU

O FAŠIZMU IN DEMOKRACIJI

Zanimivo predavanje privatnega docenta dr. Borisa Furlana v društvu »Tabor« v Ljubljani.

Ljubljana, decembra.

Predavalni večeri delavskega prosvetnega in podpornega društva »Tabor« so postali zelo priljubljeni in so vedno dobro obiskani. Tako je bilo tudi 21. decembra. Kemijska predavalnica na realki je bila dobro zasledena. Tema »o krizi demokracije«, ki si ga je izbral predavatelj priv. docent na univerzi in advokat dr. Boris Furlan je privabil najširše kroge.

Predsednik društva g. Štrekelj je predstavil predavatelja, ki je uvodoma poudarjal, da se o krizi demokracije razpravlja danes samo še v onih deželah, ki so ohranile več ali manj neokrnjeno demokratsko tradicijo. V drugih državah, ki so s to tradicijo prelomile, se ne govori več o krizi demokracije, kajti po ideologiji teh držav je demokracija že premagana družbena oblika, ki se nikoli več ne povrne in ki je izgubila vsak pomen za obvladane današnjih mnogo preveč kompliciranih problemov. Glede protidemokratske usmerjenosti se je predavatelj oziral predvsem na hitlerizem in na fašizem. Svetovni nazor fašizma, ki trdi, da se z njim začne nova doba v zgodovini človeštva, je predavatelj podelil v tem, da obstoja predvsem v poudarjanju absolutne vrednote in enotnosti italijanske nacije. Po fašizmu ne sestoji italijanski narod iz posameznikov, marveč je neka višja nadrejena enota, kateri morajo biti vsi posamezniki absolutno podrejeni in ji služiti kot sredstvo. Sporedno s tem poudarjanjem moralne politične in gospodarske enote italijanskega naroda gre naziranje o primatu politike nad gospodarstvom. Od vsega fašističnega sistema je duce, vodja in v tem pride do izraza po fašističnem naziranju dinamični princip proti statičnosti ustanov. Gospodarstvo je za fašizem problem volje, poudarja se moč in hierarhija, naravna podrejenost in nadrejenost vseh članov naroda in v zvezi s tem nujna neenakost posameznikov. Naravno, da po tej ideologiji ne pristojajo posameznikom proti občestvu nikake pravice, marveč samo dolžnosti. Najbolj besno se zaganja ta ideologija proti idejam svobode in enakosti posameznika, ki jih smatra kot znamenje degeneracije in posledice abstraktnih teorij, izročnih nam po francoski revoluciji.

V istih ideoloških smernicah se giblje tudi nacionalni socializem, ki prav tako poudarja primat nemškega naroda in njegovo absolutno vrednoto, ter se prav tako besno zaganja proti dogmji o enakosti. Tudi hitlerizem naglašuje moške principe sile, instinkte rase, hierarhijo družbene strukture in podrejenosti posameznikov višjemu objektivnemu smotru, ki ga je poklican ustvarjati nemški narod. Obe gibanji sta imperijalistični in usmerjeni proti sedanjim narodom, katere bi radi pritegnili v svoje območje. Obe gibanji poudarjata odločno bojno ideologijo proti vsakemu pacifizizmu, katerega zastopa po njihovem mnenju gnala demokracija.

Raziskujoč vzroke, ki so dovedli do teh zibanj, je predavatelj navedel, da je bila demokratska ideologija res nekoliko abstraktna, da ni vpoštevala konkretnega človeka v njegovi naravni povezanosti, marveč je operirala z nerealnim likom individualna, podobnega atomu. Že v prvi polovici preteklega stoletja se je poudarjalo, da zgolj politična svoboda in enakost brez konkretne materialne osnove pomeni malo. Izraz tega abstraktnega duha so bile pravne ureditve nekaterih držav, ki med posameznikom in organizirano politično oblastjo niso dopuščale nikake vmesne formacije, tako da se je naravni gon po združitvi moral izmisлити razne juridične zvižace. Tako je prišlo mnogokrat proti državni volji do ustanovitve širokih in poklicnih organizacij, ki so po sili razmer dobivale vedno večji vpliv in bile postavljene nekako v sredi med vrhovno politično organizacijo in maso naroda. Vzporedno s tem je predavatelj omenil ideološka protidemokratska gibanja, posebno sociologa Pareta. V nasprotju z Marxom, ki je poudarjal primat gospodarstva, je Pareto videl osnovo vseh družb v gonski plasti, ki ostane neizpremenljiva in ki se izraža v volji po sreči, po moči, po nadoblasti itd. V vsaki družbi vlada je neka elita, v kateri se ti goni izživljajo. Pod njo stoji širša plast povprečne inteligence, ki ji služi, popolnoma spodaj pa široka masa. Vsi družbeni preokreti so le prememba ene elite po drugi, in obstoja nekaj zakona kroženja elit. Pareto je poudarjal potrebo po borbenosti buržoazije.

Predavatelj je analiziral vpliv teh ideologij na fašizem in hitlerizem in v zvezi s tem omenil, da se je na zadnjem kongresu francoskih socialistov poudarjalo, da predstavlja posebno hitlerizem reakcijo te buržoazije, ki se ni v nasprotju s pričakovanjem marksistov proletarizirala, marveč se borila za obdržanje svojega standarda. V nasprotju z bojno ideologijo fašizma in hitlerizma je avtor poudarjal, da ima demokracija več tisočletno duhovno tradicijo. Že pri nekaterih grških modrijanih najdemo nauk o naravnih enakosti in svobodi vseh ljudi. Nato je na kratko orisal zgodovino tega duhovnega pokreta, ki se je preko krščanstva in reformacije, preko naravnih pravnikov 16. in 17. stoletja ustvaril kot politična sila v francoski revoluciji. Navzih razum izrodilom in izrabljanem te ideologije posebno v gospodarstvu, predstavila po predavatelju demokracija neminljivo vrednoto. Proti vojni ideologiji je demokracija odločno pacifistična.

VELIKI USPJEH NAŠIH ČAKAVSKIH PJESNIKA

BALOTINA PJESMA »MOJA MATI« PRO GLAŠENA JE OD KRITIKE — »NAJPROČUČENIJOM PJESMOM CIJELE HRVATSKE NAJMODERNIJE LIRIKE«.

U našem smo listu javili već, da je u Zagrebu izišla Antologija moderne hrvatske lirike i da su u tu antologiju ušli i naši istarski čakavski pjesnici. Kritika je s oduševljenjem popratila tu pojavu. Zagrebački »Jutarnji list« od 21. XII. 1933. donosi prikaz svog književnog kritičara i glavnog urednika Josipa Horvata, koji među ostalim kaže: »Dobra trećina knjige posvećena je regionalnoj lirici.

Taj dio zapravo je najveća senzacija cijele publikacije. Razasuti većinom po različitim časopisima, dijelom neobjavljeni (osim Domjanićevih čakavskih stihova), taj dio naše lirike zaista je ostao nepregledan i nepoznat.

A moguće tu se baš kriju najvrednija i natoriginalnija djela našega lirskog stvaranja

U tim stihovima u dijalektu pjesnici djeluju nekud neposrednije, iskrenije, to im je zaista materinski jezik, u kojemu mogu potpuno izraziti svoju najsuptilniju misao, najtananiji osjećaj. U dijalektu su potpuno slobodni, ne osjećajući stege uvijek manje više naučenoga, nakalamljenoga izražaja književnog jezika.

Susrećemo tu imena skoro sasvim nepoznata — pjesme, koje su zaista zavrlidile da uđu u antologiju, zbir najboljega od najboljega.

Galovići i Domjanići čakavski stihovi relativno su dobro poznati. Pravi Galović zapravo je sadržan u ovim poluturnim, poluradnosnim čakavskim stihovima. Izvršno se prezentira Tomislav Prpić — vanredne su stvari Nikole Pavića u međumorskome narječju. Naravski — regionalna antologija bila bi nepotpuna bez Nazorove »Galijotove pesni«, toga krika cijelog jednog naroda. Svakako su sastavljajući antologije pogrešili, kad nijesu u dijelu regionalne lirike označili akcentat — na pr. Tin Ujevićev divni »Oproštaj« težak je za čitatelja koji ne pozna akcenta splitskoga dijalekta

Drago Gervais i Mate Balota su Istrani — u svom narječju daju su pjesme, koje se ne zaboravljaju Balotina »Moja mati« lamačno je najdublje pročićena pjesma cijele naše najmodernije lirike

— dostojan završetak ove uspjele zbirke:

Moja mati je bila volika sirota,
tuju je zemlju kopala, tuje podo je prala.
Sva svoja lita odikdala je od svoga života,
i malo po malo sve je drugim razdavala.
Od vrha do dna su njoj dani biti puni rabote,
noć je živila u strahu i skrbi za drugo.
Svako je brime nosila sama od svoje dobrote,
prez plaće je služila svima, bolje od najboljeg slugo.
Ona je ovce čuvala, drugi su vunu strigili,
ona je prasce hranila, drugi su jili priču.
Sve ča je s mukom prikupila, drugi su jako digli;
od mrsa, vina i smokav, od sira i skute,
i meni je čuda dala, a ja sam joj malo vrnuja,
daleko je ona od mene, sama kroz nitega svoga.
Da prosit ča od blišnjega, ki zna ko ki bi je čuja,
i kad bi Boga molila — Bog bi drugo pomoga.

Ne krije li se u toj pjesmi dubok simbol naše tragike? Simbol muze sirotinjskog naroda?

Dok tako piše »Jutarnji list« u »Obzoru« od 20. decembra piše kritičar dr. Ivo Hergešić:

»No najljepše je »otkrice« hrvatska regionalna lirika, koja ispunja drugi dio (go-

tovo trećinu knjige). Od 190 pjesama — 40 je čakavskih i čakavskih. Ostale su štokavske. »Taj je omjer — vele urednici — uzet jedino stoga razloga, što se naročito htjelo istaknuti vrijednost regionalne lirike, kojoj do sad nije posvećivana gotovo nikakva pažnja«. Posve pravo.

A treba istaknuti, da to nisu neki filološko-nacionalistički kurioziteti, nego živa i prava poezija, koja ponekad nadmašuje svojom neposrednošću i jezičnim izražajem neke štokavske produkcije neštokavaca.

Nema sumnje, da je čakavska poezija Domjanićeva jače djelovala na publiku od štokavskih stihova Domjanićevih (koje često potčenuju); Galović je živiji i — svakako — intimniji u svojim čakavskim popevkama (dok mu je štokavska lirika raspošnja, ali i hladnija). Osim ovih čakavskih pjesnika (kojima možemo pridružiti i Matoša) imamo dvojicu živih pjesnika-čakavaca: Tomislava Prpića i Nikolu Pavića, koji — čini se — ne zaostaju za svojim uzorima Prpićev zagorski »Paysage« ili Pavićeva »Medimurska«, pa »Križni put« ili »Tak je« — su mala remek-djelca, koja faktično spadaju u svaku antologiju hrvatske lirike. Pavićeva čakavska zbirka »Pozableno cvetje« (Zlatac 1933.) ostala je na žalost gotovo posve nezapažena, premda ovaj regionalni pjesnik, koji tako virtuosno vlada dijalektom i umije biti tako savremen (Tak je) i gotovo bi čovjek rekao — folkloristički vjeran zaslužuje puno priznanje.

I čakavska lirika slabo je (ili nikako) poznata zagrebačkoj publici.

Dvije čakavske pjesme Nazora (»Galijotova pesna« i »Seh — Duš — dan«), koje su s pravom glasovite, pa — pomalo barokni »Oproštaj« Tina Ujevića, i to je sve.

A ova nam antologija otkriva loš trolicu čakavaca, koji nisu ništa neki prigodni stihotvorci nego znatni regionalistički pjesnici, koji su obogatili hrvatsku liriku neprolaznim blagom.

To je Pere Ljubić sa otoka Hvara, koji je u Šibeniku izdao 1927. svoje »Bodulske pjesme«, Drago Gervais iz Opatije »Čakavski stihovi«. (Crikvenica 1927.) i Mate Balota — također Istranin, — koji do sada nije izdao nikakove zbirke, ali je snažan i samonikao talenat. Dok je Ljubić tipični »parnassien«, kojemu je svaka pjesma — slika, impresionistička vizija svijeta (Podne, Didi, Kampaneli), Gervais je sav u pokretu (Tanac, Briškula), rado priča i toplo se raznježuje (Nonić).

Mate Balota je »socijalan« u najplemenitijem smislu (Koža), srasao sa zemljom, koja ga je rodila.

A diskretno-sentimentalna i elegijska nota (Jena ljubav) ne isključuje trilezni realizam i mušku odlučnost. Pjesme »Moja mati« i »Moj otac«, koje zaključuju zbirku, najljepši su pjesnički spomenici, koje dijete može da podigne svojim roditeljima. Stihovi, koji nisu depilirani u antologiji, ni u školskoj čitanci.

Ovim regionalističkim dodatkom upozorili su urednici »Hrvatske moderne lirike« našu javnost na neke pjesničke pojave, koje bezuvjetno zaslužuju pažnju.

Donosimo ove kritike da potcrtamo značenje ne samo uspjeha naših čakavskih pjesnika, nego i zato, da svratimo pažnju naših čitatelja na njihove stihove, koji se u našem listu štampaju.

ŠTAMPA O NAŠEM BOŽIČNOM BROJU

PRIKAZ »JUGOSLOVENSKE REČI«, »JUTARNJEG LISTA« I »NOVOSTI«.

U svom prvom ovogodišnjem broju »Jugoslavenska Reč«, tjednik, koji izlazi u Zagrebu piše o »Istri« ovako: »Ovogodišnji broj istarskog emigrantskog lista »Istre« nimalo ne zaostaje za brojevima prošlih godina, koji su uvek imali reprezentativni karakter i posvema ga opravdavaju svojom značajnom sadržinom. Ti reprezentativni brojevi »Istre« predstavljaju ono što je najsnažnije u redovima istarskih emigranata. U njima je skupljen izabrani rad istarske emigrantske intelektualne elite.

Kako nam ne dopušta ograničenost prostora našega lista, da opširnije prikazemo ovogodišnji božićni broj »Istre« i da se podulje zadržimo na pojedinih prilozima, to ćemo ovaj put samo ukratko da istaknemo njegov značaj.

U božićni broj »Istre« dali su priloge gotovo svi istarski emigranti i slovenačkog i hrvatskog plemena. U tim se prilozima obrađuju problemi Julijske Krajine, prikazuje se Julijska Krajina kakva je bila pre i kakva je sada. Povlače se paralele i pokazuju rezultati koji su više nego negativni. Prikazuje se jedan život slovenskog življa pod vlašću Italije i njegovo duhovno i materijalno propadanje. Obraduje se i prikazuje pojava fašizma s gledišta demokratskog kao i problem manjina, koje se nalaze naročito u teškom položaju u Italiji. Prikazuju se duhovna stremjenja istarske emigracije i njena nastojanja. Lepo je zastupana i čista književnost koja ima nekoliko snažnih talenata u pesmi i prozi.

Sve u svemu, Reprezentativni brojevi »Istre« prikazuju, da istarska emigracija stoji na zamernoj visini i da se na nju treba gledati kao na važan i značajan faktor u jugoslovenskom kulturnom i političkom životu.

»Jutarnji list« piše: »Poput lanjskog božićnog i ovogodišnjeg uskrsnjeg broja ovoga tjednika koji su bili zapaženi po svojim člancima, književnim prilozima u pjesmi i prozi i ostalom svojem sadržaju od saradnika poznatih većim dijelom u cijeloj našoj javnosti, izašao je i ovaj božićni broj lista »Istre« u svečanom formatu od 32 stranice sa mnogo interesantnog materijala. Od priloga hrvatskih saradnika ističu se i u ovom broju u prvom redu dvije pjesme Mate Balote, čakavskog pjesnika. Božićna noć i Ognjište, zatim pjesma Ante Dukića u Badnjoj noći, prilozi Rikarda Katalinca, Viktora Cara-Emina, Draga Gervaisa, prof. Nikole Zica, Dragovana Sepića itd. Od slovenskih saradnika pošli su svoje priloge među ostalima književnik Ivan Pregelj, kritičar Ivo Grahor, novelist Bogomir Magajna, prof. dr. Lav Čermelj, pjesnik Joža Lavrenčić itd. Važno je napomenuti da su sve to sama poznata imena u hrvatskim odnosno slovenskim kulturnim redovima a njihovi beletristični i naučni priloz, kojima se božićna »Istra« predstavlja, pružaju uz ostali brojni materijal i aktualne vijesti iz Istre, Trsta i Gorice, mnoštvo originalna i zanimljiva gradiva od šireg interesa, za bolje poznavanje ovih naših krajeva i njihova narodno-kulturnog profila.

Opširan prikaz našeg božićnog broja donose »Novosti« od 23. decembra.

Taj list kaže u tom prikazu ovo:

»U Zagrebu izlazi već nekoliko godina list, koji vrši vrlo plemenitu zadaću: svakog tjedna na šest stranica toga lista piše se detaljna kronika o onome, što se događa danas s Jugoslavijom u Julijskoj Krajini pod Italijom. Ta jeziva kronika lišena svih suvišnih fraza, stvarna i krvava predstavlja dokument, koji će ostati, da se iz njega jednom sastavi historija. Svakog Božića i Uskrsa »Istra« izlazi u povećanom formatu i ti specijalni brojevi bivaju zapaženi, jer se dosta ističu vrijednošću materijala i obradjenih tema.

Božićni broj, koji je danas izašao donosi na naslovnoj strani značajnu i umjetnički jaku sliku poznatog slovenskog umjetnika France Goršeta. Na 32 strane donosi čitav niz beletrističkih radova, novela i pjesama i rasprava. Svaka stvar ima svoju istarsku notu, svaka rasprava obrađuje po jedno pitanje, koje interesuje Julijsku Krajinu.

»Novosti« zatim o svakom članku kažu po nešto i ističu ono što je najvrijednije. Dugi članak završava se ovako:

»Da bi ovaj list, koji je tako potreban i koji tako dostojno izvršava svoju zadaću, mogao da nesmetano izlazi trebilo bi da se broj njegovih pretplatnika proširi i na krugove, koji nisu emigrantski«.

KALENDAR „SOČA“

Uprava lista imade još macju količinu kalendara, koji se kako smo obavijestili, svagdje primljen vrlo dobro. Oni, koji ga do sada nisu naručili mogu to učiniti još uvijek.

Mnoga društva i pojedinci uzeli su u rasprodaju velik broj kalendara, pa kako je sada na početku godine zbog našeg nulasovanja potrebno da znamo, kako stoji s rasprodajom, to ih sve molimo da nas o tome u kratko obavijeste. UPRAVA LISTA.

BIJEG IZ DOMOVINE

Jedna dopisnica Saše Šantela iz propagandne serije u izdanju »Kluba akademikov« u Ljubljani

V zvezi s tem je omenil predavatelj francoskega filozofa Bergsona, katerega najnoviša knjiga je strasten apel na človečanstvo in ki vidi v demokraciji prvi poizkus človeštva, premagati naravne bojne instinkte in nadomestiti zaključene družbe z otvorenim moralom vsega človeštva. Bergsonov misticizem kritizira tehniko in duh iznajdljivosti in jim očita, da so se premočno posvetili zadostitvi nujnih potreb človeštva in jih zanemarjali na škodo lukususa. Bergson zaupa, da se bo človeštvo

tik pred katastrofo zavedlo in da se bo po nekem zakonu naravne zanositosti zopet povrnilo k vrednotam duha in proti primatu materije ustvarilo primat duha. Poudarja joč antitezo med tem zvišenim naukom in uvodoma omenjenim bojnim ideologijami je predavatelj glede Slovanov zaključil, da se morajo slej ko prej naslanjati na ideologijo demokracije, kateri dolgujejo svoje nacionalne države in ki jim edina jamči mednarodni obstoj.

NAŠI KOLONISTI

Iz kolonizacijskega odseka Saveza emigrantskih društev.

Posebno v sedanjih časih, ko je povsod težko dobiti zaposlenje, je za naše emigrante poljedelje važno, kako se bodo preživljali in kje in kako si bodo vstvarili bodočnost v Jugoslaviji.

Ravno to težko nalogo si je nadel kolonizacijski odsek z sedežem v Zagrebu, (Boškovičeva ul. 40), pa skuša da jo po možnosti reši z podporo vseh za to polikanih faktorjev.

Odsekov odbor, ki je bil izvoljen na zadnjem kongresu v Ljubljani, kateremu načeluje goriški rojak g. Željko Vižintin, se je na svoji prvi seji prošil ter ima v vseh važnih mestih odbornike in sodelavce, ki bodo odsekovo delo pomagali.

Ker je bilo do sedaj več akcij za naseljevanje in mnogi niso znali, kam naj bi se obrnili za informacije, je sedaj tu zvezni odsek za kolonizacijo, ki bo zato skrbel. (Za odgovor je potrebno seveda priložiti potrebne poštne znamke).

Člani društva, ki so včlanjeni v Savezu, dobijo v kratkem potrebne informacije pri svojih društvih, da se tako olajša delo in stroški se zmanjšajo.

Odsekov odbor je prišel do zaključka, da je potrebno čimprej ustanoviti stalen urad za naseljevanje, ker je že delo tako naraslo in še bo raslo, in bo urad vršil to težko nalogo.

Odbor je tudi prišel do zaključka, da bo nujno potrebno vstanoviti čimprej emigrantsko denarno ustanovo, ki bo naseljnikom, posebno v začetku, v veliko pomoč in korist.

Da se vsaj najpotrebnejšim naseljnikom, ki so se letos naselili v Vardarski banovini, in še niso ničesar pridelali, omogoči kakor pripomoč, apelira odsek na vsa društva in emigrante, da pošljejo svoje denarne prispevke na odsek v Zagreb, (Boškovičeva 40).

Prispjevali so do sedaj: Širca Din 50.—; Verdikon Din 20.—; Marčelja Din 30.—; Dr. Čučut Ciril Din 20.—; Rajčević Miljenko Din 20.—; Ante Čeh Din 50.—; Dr. Ražem Din 50.—; Vatovec Din 10.—; Dr. Brajša Din 10.—; Branko Goretinski Din 15.—; Dr. Srečko Zugla Din 50.—; Ivan Stari Din 20.—; Prof. Josip Demarin Din 20.—; Željko Vižintin Din 20.—; Josip Obat Din 20.—; Nikola Velčić Din 10.—; Sirk Martin Din 10.—; Mežić 10.—

Božičnica Mariborskega „Nanos“

Maribor, januarja 1934.

Na sveti večer je priredilo naše agilno emigrantsko društvo »Nanos« božičnico za vse brezposelne emigrante, da se spomnijo in praznujejo skupno z ostalimi Kristušovo rojstvo v svoji novi domovini, ker jim to ni bilo dano doma. Velika zahvala gre pri tem nesebičnim članom »Nanos«, ki so z veliko požrtvovalnostjo pripravili našim brezposelnim tako lep večer.

V mali dvorani Narodnega doma se je zbralo okoli 150 emigrantov, izmed katerih je bilo nekaj čez 80 brezposelnih. Božičnico je otvoril tov. Guštin, ter voščil potrim vsem veselo božične praznike in podal nato besedo g. dr. Fornazariču, ki je v svojem govoru osrčil naše fante, da zro zopet z upanjem v bodočnost. Po govoru se je prizgalo na sredi dvorane nahajajoče se božično drevo, pri katerem je bilo obdarovanih nekaj nad 50 brezposelnih. Sledila je skromna večerja ter zakuska s čajem in pitičami, ki so jih spekle in podarile emigrantske gospodinje za naše brezposelne. Pri zakuskju je zapel oktet društva »Nanos« nekaj pesmi in neki tovariš je nato prečital še nekaj člankov iz našega glasila »Istre«, primernih za ta večer.

Pozabiti ne smemo tudi naših tamburašev, ki so med odmori neumorno igrali. Po programu pa se je predsednik »Nanos« tov. M. Kralj v lepem govoru spomnil naših bratov v neodrešeni domovini, ki brez nas praznujejo božične praznike in ki z nestrpnostjo pričakujejo trenutka, ko bodo zopet skupno s svojimi dragimi praznovali božične praznike. V srce segajoče besede govornika, ki je sam eden tistih, ki so zbežali pred nasiljem naših tiranov, so zbudile v marsikomu britke spomine na kruto usodo našega ljudstva.

S tem se je končal večer, ki je prinesel našim obupnim mladeničem vsaj nekaj brezskrbnih trenutkov ob božičnem drevesu.

(b.)

*

Društvo »Nanos« se potom najpristrčnejše zahvaljuje vsem, ki so pripomogli, da je božičnica tako lepo uspela.

Posebna zahvala naj bo tem potom izrečena g. irenfedovi, tvrdki Pinter in Iener, ter ostalim mariborskim tvrdkam, ki so s kakršnemkoli darom pripomogle prireditvi te božičnice

DESETGODIŠNJICA RADA ZASLUŽNOG PRIJATELJA ISTRE.

Ovih dana slavio je Šef Jugoslovenske iseljeničke službe gospodin dr. Fedor Aranicki desetgodišnjicu službe u toj važnoj grani socijalne uprave. Gospodin Aranicki ima ogromne zasluge za organizaciju rada naše države na polju zaštite emigranata i imigranata. Mi Istranji doseljenici imali smo u dru Aranickom uvijek dobroz i odanog prijatelja koji je u najtežim momentima naše egzistencije pomagao našem svijetu izgledom i kolikozod je mogao. Mi se pridružujemo srdačnim čestitkama

MLADINSKA SEKCIJA CELJSKE „SOČE“ DELUJE

Protj koncu oktobra je oživela mladina Celjske »Soče«, ki ima zopet svoj Mladinski odsek, se redno vsak teđen sestaja, predava, debatira, deklamira, recitira, kaže sploh veliko zrelost in zmožnost za društveno življenje!

Na 1 sestanku obnovljene sekcije je predaval predsednik društva, profesor Gorup o Doktorju Antonu Požarju, velikem borcu za osvobodjenje Slovenstva na Primorskem. On je ostal do konca zvest borbi za slovansko bogoslužje! Tov. Fili je prečital spomenico mladine društvu, v kateri utemeljuje potrebo in važnost mladinskega odseka v društvu. Na 2 in 3 sestanku je tov. Fili čital referat z idejnega tečaja saveza, o razmerju emigrantov do domačinov. Pohvalno moramo omeniti deklamacije tov. Rožanca, Čebularja, Daneva in drugih.

Med nami je vse polno temperamentnih recitatorjev: Kosmač, Cigoj, Rožanc, Cergol, Bradač so prišli že na vrsto! Drugi čakajo prilike in časa! Ta sestaneček, ki se vrši vsak petek, je nujno potreben! Če bi mladina imela več časa, bi prav tako številno in vztrajno obiskovala sestanke dvakrat in trikrat na teden!

Na dan Rapalla se je mladina izkazala s propagando s prodajanjem žalnih značkov in raztrošanjem letakov in kot dramska sekcija! Na predvečer so tov. Rožanc, Čebular in Cigojeva kot člani dram. sekcije gostovali s simboličnimi slikami »Pot bolesti« in »Zemlja naša jugoslovanska« pri bratskem društvu »Orjem« v Trbovljah. »Pot bolesti« je sestavljen verno po besedilu inštomenske Gradnikove zbirke, tov. Makarovič. Tekst za drugo sliko je tov. Rožanc našel v »Pohodu« in iz tega naredil nekaj popolnoma svojega; on je režiral obe sliki. V sliki »Pot bolesti« je omenjena trojica nastopila prvič v Črnomlju na emigrantskem taboru in šele v tretje v Celju, vedno zrelo, dovršeno! Na 5 sestanku je predaval tov. Ciril Kosmač o Preglju (ob njegovih pedesetletnici). Kosmač je očrtal pisateljevo življenje, njegov umetniški razvoj in recitiral na koncu Pregljevo novelo »Matkova Tina«. Kot umetnik nam je Kosmač podal pravo sliko Preglja. Predsednik prof. Gorup je na 6 sestanku predaval o našdkofu Sedeju, katerega spominu je bil posvečen ta večer. Tov. predsednik je podal lasno in nazorno veliko delo tega našega moža, ki je umrl kot žrtev fašizma, njegovo življenje, trpljenje, ki ga je užil od Lahov in njegov čist in možat značaj. Recitirala sta spominu velikega škofa in Slovana tovariša Rožanc in Cergol primerni pesmi.

Na 7 sestanku je govoril tov. Makarovič o problemu Vinete, potopljenega praslovanskega mesta med otokom Usedo-

mom in otokom Rudenom, oziroma Ružano Pokazal je nesramno falsificiranje naše prazgodovine od nemške strani. Ločil je »germanski« Jansborg (Homec), Wolin, in Jumne (Gumne), Adama Bremenskega, vsak-sebi, in pokazal, da niti enega teh krajev ne moremo identificirati z Vineto, kot to hočejo nemški znanstveniki samo da umažejo slovansko mesto in narod. Pokazal je zvezo vprašanja v Vineti s problemom Kornov in Venetov na jugu, ki imajo isto ime, za mesto na laguni (Venetia), za narod in za božanstvo (Veles—Velen!).

Debata, ki se je razvila je spravila na dan vprašanje revizije današnje meje in možnost podpiranja te naše zahteve z zgodovino. Za prihodnji sestanek je v načrtu izjavljanje vsakega posameznega člana o reviziji mej; kam bi se eden in drugi postavil in kako bi jo zagovarjal.

Ze iz tega poročila je jasno, da se mladina celjske Soče resno bavi z našimi vprašanji in da je v marsikaterem emigrantsko-političnem vprašanju edina.

Ker se do danes ni javljalo »Istri« obširneje o teh sestankih mladinskega odseka, naj navedem par važnejših predavanj v tem letu (kronološko): Tov. Orožen: Naša generacija in jugoslovenska misel; ravnatelj Glasbene matice, g. Sancin: O delu naših dedov, po ljubiljni številki Edinosti; tov. Makarovič: o slovanski politiki; tov. dr. Mikuletič, ki je bil duša sekcije in govoril in debatiral skoro pri vsakem sestanku; tov. Koželj: o majsji deklaraciji; o zadnji avstro-italijanski vojni; Berginc: o Soči in njenem območju; Misja: zakaj smo izgubili Koroško; tov. ki noče biti imenovan, je govoril o propagandi za našo stvar in kritiziral knjigo »Jugoslavija e la pace europea«; Gabršček: o tolminskem puntu; prof. Gorup: Naša narodna zgodovina; dr. Mikuletič: kot kronist, o poživu Narodnega doma v Trstu; Kosmač: Iredentizam v primorski literaturi — recitiral nam je svoji noveli: »Student Peter« in »Cerkvenik Martins«. Omeniti je še čitalne važnih člankov iz »Istre« in odlomkov publiciranih del, n. pr. je tov. Floriančič čital »Italija in fašizem«, dr. Mikuletič pa drja Čoka »Problem Jul. Kraj, i poslednji medjunarodni dogadja«, itd. Tako čitanje je vse nekaj drugega nego površno hlastanje skozi kolone časnikov.

Novo ustvarjeni, bolje preroini mladinski sekciji je torej voščati vse najboljše! Priznati je treba, da je tu kras društva, tu cvet, ki prinese v bodočnost bogat sad. Načelnik odseka je tov. Rožanc, od katerega pričakujemo, da bo svojo nalogo vestno izpolnjeval in držal mladino skupaj; Mladina pa — samo pogumno naprej, preko zastarelih fraz, do novega našega človeka, ki bo domovini premaknil meje do koder se bo njemu zdelo. — (m.)

PRIMORSKA ŽENA

Celje, 2 januarja.

»Primorska žena« je bil naslov predavanja, ki se je vršil v petek 29. dec. 1933. v prostorih celjske Soče. Predavateljica iz Ljubljane je v prav lepo zasnovanem govoru podala sliko trpljenja in uspešnega delovanja naše primorske žene.

Podala je razvoj ženskega gibanja predvsem v dobi po svetovni vojni, ko je imela primorska mati veliko in važno nalogo, nadomestiti svojim najmlajšim učitelja, katerega je oblast porinila doli na jug. Po vojni je bilo osnovanih mnogo ženskih društev, ki so bila predvsem dobrodelna. Skrbela so za vzgojo otrok, jih pošiljala v kolonijah na počitnice, jih pozimi dolačila. Prirejala so tudi tečaje za vezenje in kar je najvažnejše, izdajala so časopise in revije. Saj vemo, da je »ženski svet« doma tam doli in, da je bil prav plodovit v letih 1923—1929. Predhodnika sta bila lista »Jadranka« in »Slovenka«. Ta list, »ženski svet« je še bolj povezal dela naših Primork in posepil delo v društvih in kmalu ni bilo večjega kraja, kjer ne bi uspevalo kako žensko društvo. Nastala je potreba po nekakšni zvezi številnih društev in res je bi-

lo 1. 1927. ustanovljen v Trstu Osrednji odbor vseh ženskih primorskih društev. Društva so prav lepo uspevala do 1. 1928. To leto pomeni smrt ženskemu pokretu. Oblast je polagoma ukinjala društvo za društvom in življenje se je morala umakniti za okna in vrata in še globlje v srca.

Tudi v Istri so bile naše Primorke marljive. L. 1925. je radlo nešteto novih društev z istimi nalogami, kot so jih imela sestriska društva v Trstu, Gorici, Tolminu i dr. Naša žena je reševala dom, reševala je naš jezik. A to napredujoče delo je zbadalo oblast v oč in enako je tudi v Istri letnica 1928. prinesla smrt našim agilnim ženskim društvom v Primorju. Oblast je prekinila vse delovanje in pustila naši ženi le še pobožne Marijine družbe in še te pod najstrožjim nadzorstvom. A ta udarec ni uklonil naše žene in matere, ona se pripravila in pripravila svoje otroke na oni veliki dan, ki mora priti.

Predavateljica je žela za svojo temeljito in prav lepo podano snov mnogo odobravanja številnega avditorija, kajti v malem lokalu se je zbralo okoli 60 Sočanov, Sočank in gostov. — Še več takih predavanj!

—ir.

VOJVODINA ZA JULJSKU KRAJINU

VELIKA MANIFESTACIJA NAŠE MISLI U BEODRI PRILIKOM SVEČANOG OTVARANJA NOVOG SOKOLSKOG DRUŠTVA

Beograd, decembra 1933.

Beodra, gradić sa 4000 hiljada stanovnika, lijepo uređeno i gostoljubivo mesto, leži u banatskoj ravnici na pruzi Subotica—Pančevo, imala je 17 decembra rijetku svečanost prilikom otvaranja novoosnovanog Sokolskog društva, koja se pretvorila u srdačnu manifestaciju ljubavi prema jednodruštvu porobljenoj braći u Istri, Trstu i Gorici.

Baš na dan, kada se u Zagrebu i širom cijele zemlje na najsvečaniji način proslavila rodjendan Kralja Aleksandra, Beodra je svečano otvorila jednu novu eru u svom kulturnom životu prvim nastupom svojih mladih školova.

Na inicijativu g. Nikole Ilijića, učitelja, pozvalo je Sokolsko društvo u Beodri. Čiji je starješina energični patriota g. Milisav Stajić, učitelj, naše udruženje »Istra-Trst-Gorica« iz Beograda, da pošalje svog delegata na tu svečanost, koji bi izložio stanje

naše manjine pod Italijom. Naše udruženje poslalo je arhitekta Antu Lorencina, da ga zastupa i da u ime naše emigracije iznese prilike, pod kojima živi naš narod u Istri, Trstu i Gorici. Tom prilikom je našem delegatu ukazana srdačna pažnja, koja se za njegovog govora pretvorila u snažni izliv ljubavi prema našem narodu u Istri.

Beodra je na tu svečanost poslala svoju mlitu i rodoljubno građanstvo na čelu sa svojim pretsjednikom općine.

Ove dvorane bile su prepune gostiju, kada je počeo program, koji je bio u glavnom namjenjen našoj stvari i za čiji uspjeh valja istaći pomenutu gg. Milisava Stajića i starješinu Sokola, Nikolu Ilijića, učitelja, koji se starao oko igrokaza i deklamacija, a za sokolske vježbe vrlo vrijednog i agilnog g. Aleksića, načelnika Sokolskog društva.

Program akademije bio je ovaj: 1. Pozdravni govor; g. Milisav Stajić, starješina;

2. »Ostajte ovdje«, recituje Padojčin Kristina; 3. Jugoslovenski Sokoli: vježbe; 4. Prosvjetne vježbe; 5. Sletske vježbe; 6. »Hej trubaču«, simbolične vježbe; 7. »Petka«, simbolične vježbe; 7. »Mojoj Istri« od R. Katalinića recituje Milena Dimitrijević; 9. Predavanje o Istri, govori u ime I. T. G. u Beogradu ing. Ante Lorenčin; 10. »Nada Istre« od Škalca.

Vježbe naraštaja i članova bile su dobro izvedene, a naročito je oduševio gledaoce nastup članica, koje su simboličku vježbu izvele sa puno razumjevanja. U komadu »Nada Istre« nastupili su kao diletanti u ulozu muža: Aleksij Miloš, žene: Dimitrijević Vida, Srbina; Karadžić Vasa, Hrvata; Pušić Desimir, Slovenca; Durin Nadan, kćerke: Đurčin Stojanka, sina: Đurčin Miloš.

Prije samog komada iznio je arh. Ante Lorenčin stanje našeg naroda u Juljskoj Krajini, medju ostalima opisao položaj našeg školstva, učitelja, cjelokupne prosvjete, ekonomskih i kulturnih prilika.

Teške ekonomske i političke prilike bile su povodom da naši omladinci dadu i svoje živote za našu ideju i tu se sa pijetetom cijeli skup sjeća naših palih heroja Gortana, Miloša, Valencića, Marušića i Bidovca.

Sam govor našeg pretstavnika bio je i dobar uvod u sam komad, tako da je on bio potpuno shvaćen od prisutnih i glumci-diletanti burno nagradjeni pleskanjem, koje su oni i zaslužili svojom marljivošću i dobrom glumom.

Nakon programa nastalo je veselje, koje je potrajalo do zore u dobrom raspoloženju, a naša je misao našla u ravnom Banatu jedan veli broj odlučnih pristalica i Beodra se može mirne duše ubrojiti u red onih mjesta, koja našu ideju duboko u svoja srca urezuju. Za to neka im je ovdje izrečena hvala.

DELOVANJE EMIGRANTSKEGA DRUŠTVA „KRN“

ZA SREZA ČRNOMELJ, METLIKA

Po emigrantskemu taboru od 6 avgusta je društvo nadaljevalo z delom. Nastopila je zima in pokazala se je potreba pomoči do naših revnih emigrantov — uboge dece raztrešene širom naše Bele Krajine. Ljubljana je poslala za Božičnico 300 Din podpore. Ne smemo pozabiti tudi na domače dobrotnike, ki so znatno pripomogli lajšati gorje malčkov, ki so bili primorani tako mali zapustiti rojstvo hišo in izkati gostoljubja v svobodni domovini. Posebno zahvalo izrekamo g. Tainerju, ki je te reveže obdaroval z bogatim darom svojih volnenih izdelkov. Enaka zahvala g. Korenu veletrgovcu za darovano blago.

Domenili smo se, da priredimo Božičnico skupno z sokolskim društvom in vodstvom osnovne šole v Črnomlju — v sokolski dvorani. Okoli visoko okrašene božične smreke in kupa skromnih daril, so razvrščene mize polne nedolžnih otročičev med katerimi se bodo tudi mali nedolžni begunci veselili v krogu gostoljubnih domačinov. Hvaležni smo javnosti, ki je tudi tem revežem priskrbelo primerno zadoščjenje in veselje.

V nedeljo 14 januarja 1934 ima emigrantsko društvo Krn svoj redni občni zbor. Zdržimo se v krogu primorske mize in položimo račun našega enoletnega delovanja. Kakor smo se 6 avgusta pokazali, hočemo tudi 14 januarja manifestirati našo idejo.

Občni zbor se vrši v Črnomlju ob 1 popoldne v stekleni dvorani hotela Lackner z sledečim dnevnim redom:

1) Poročilo predsednika; 2) poročilo tajnika; 3) poročilo blagajnika; 4) dopolnilne volitve in 5) slučajnosti.

Apeliramo na člane da ob tej priliki poravnajo članarino za leto 1933 in po možnosti za polovico 1934. Izdajale se bodo novim članom legitimacije.

Smrt ugledne goričanke v Pragi

Iz Prage je dospela črno obrobljena vest, da je umrla gospa Dorica Volfova, soproga kapitana češkoslovaške žandarmerije g. Josefa Volfa. Bila je po rodu iz ugledne rodbine Šušmeljeve v Bevozljaku pri Prvačini na Goriškem. Njen pokojni oče je bil eden izmed najuglednejših posestnikov v okolici in nekaj časa tudi župan v Prvačini, brat Berto ki ga je pobrala ob koncu vojne hripa, pa znan kmetijski in sadlarski strokovnjak. Pokojnica se je v mladosti mnogo in agilno udeležovala v nacionalnem življenju goriških Slovencev in to kot načelnica prvaškega Sokola in predsednica podružnice družbe sv. Cirila in Metoda, ki je zlasti v Prvačini lepo uspevala. Imel jo je vsakdo rad, kdor jo je poznal. Bila je preprosta, skromna, lubezniva in zelo inteligentna žena. Širom Vipavske doline pa je bila znana tudi po svoji dobrosrčnosti in radodarnosti napram siromakom, ki so jo blagrovati kot svojo dobrotnico. Svoje z žalostjo zagrebene solnčne domovine ni pozabila tudi v svoji novi češkoslovaški domovini in je rada prihajala s svojo družino od časa do časa v svoji ljubljani domači kraj v prelepo Vipavsko dolino. Ob poročilu o njeni prežgodnji smrti se bo pač orosilo marsikatero oko to- in onstran meje. Razen soproga, velikega prijatelja nas Jugoslovenov, zapušča v največji tugi še hčer Slavico, visokoškolo in sokolico in sina Pepička. Pokopali so jo ob veliki udeležbi občinstva v rodbinsko grobnico na Olšanskem pokopališču v Pragi minulo soboto dne 30 decembra. Blago ženo bodo ohranili vsi, ki so jo poznali, v spoštljivem spominu. Naj ji bo lahka svobodna bratska zemlja češka! V. J.

U ovim snješkama možete izaći u najgorem nevremenu. Kožne cipele i noge ostaće Vam potpuno suhe. U njima nosite cipele od lastina za Din. 49.—

69.—

69.—

Vrsta 5705-21

Otmena cipelica od svilenoq atfasa, sa ukrasom na nartu. Uz najskuplju večernju toaletu najprikladnija

79.—

Vrsta 2945-11

Cipele za svaku priliku od dobrog boksa sa kožnim djonom i potpeticom. Praktične i ukusne. Od laka za Din. 99.—

99.—

Vrsta 2055

Udobne ali elegantne cipele od tople vunene čohu su ukrašenom obrubom od krímera. Za oseljive noge u zimsko doba nenadoknadive.

Zahvaljujemo se našim mušterijama za povjerenje

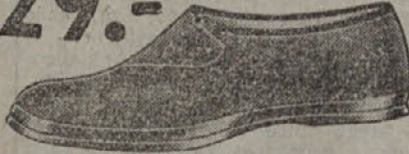
koje smo uživali preko cijele godine, našim poslovnim prijateljima za pomoć i savjesnu saradnju, našim saradnicima za vjeran rad i razumjevanje služiti mušterijama.

Obećajemo

da ćemo do poslednjeg daha ostati vjerni zavjetu Tomaša Bate: služiti jugoslovenskoj javnosti.

Bata

29.—

Naše tople „ZEPE“ za rad kod kuće i u dvorištu najpodesnije su. Nepromočive su, jer imaju gumeni djon. Dječije Din. 25.—, muške Din. 35.—

45.—

Za dječake, koji nikad ne miruju evo dobrih visokih cipela od jake masne kože sa izdržljivim gumenim djonom. Vel. 35-38 Din. 59.—

49.—

Za Vaše mališane najbolje odgovara ova cipelica od finog boksa sa kožnim djonom.

79.—

Vrsta 6262-21

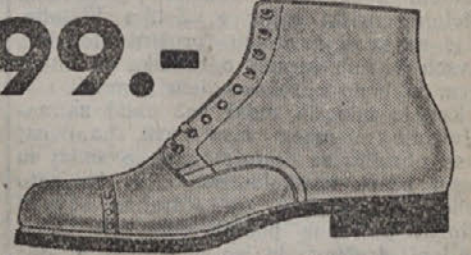
Štrapačna cipela za zimski sport od jakog đullboksa sa kožnim djonom i petom.

99.—

Za rad u hladnim prostorijama nenadoknadive. Izradjene su od tople vunene čohu sa nepromočivim gumenim djonom.

99.—

Cipele za svetac i blađdan, koje usavršujemo već 30 godina. Svaki dan su bolje i svaki dan jeftinije.

129.—

Elegantna cipela prošivana na ram. Izradjena od najboljeg boksa sa kožnim djonom kožnom. petom.

149

Elegantne cipele od telećeg boksa, gornji deo kombiniran sa toplom čohom. Zbog svoje otmnosti nazvane „DIPLOMATKE.“

MUŠKE ČARAPE:

Pamučne Din. 5.—
Svilene Din. 7.—
Flor Din. 10.—

SRETNU NOVU GODINU
želi svim svojim
mušterijama najsrdačnije

TIVAR

ODIJELA

ŠTEDIONICA SAVSKE BANOVINE U ZAGREBU

OSNOVANA NA TEMELJU UREDBE BANA SAVSKE BANOVINE OD 4. OKTOBRA 1930. BROJ 20.267/1. 1930.

SREDIŠNJICA ZAGREB
TRG STJEPANA RADIĆA BR. 6
TELEFON 32-56

PODRUŽNICA OSIJEK
ŽUPANIJSKA ULICA BR. 4
TELEFON 6-07

ULOŠCI NA ULOŽNIM KNJIŽICAMA DIN 37,000.000.—
ULOŠCI NA TEKUĆEM RAČUNU DIN 47,000.000.—

PRIMA ULOŠKE NA ULOŽNICE I TEKUĆE RAČUNE. PODJELJUJE VJERESIJE OPĆINAMA, GRADOVIMA, ZEMLJIŠNIM ZAJEDNICAMA, IMOVNIM OPĆINAMA, ZATIM HRVATSKIM SELJAČKIM I SRPSKIM ZEMLJORADNIČKIM ZADRUGAMA.

SAVSKA BANOVINA PREUZIMA ČITAVOM SVOJOM IMOVINOM I PRIHODIMA NEOGRANIČENO I NE-OPOZIVO JAMSTVO ZA SVE OBVEZE ŠTEDIONICE SAVSKE BANOVINE U ZAGREBU, A NAPOSE ZA ULOŠKE I NJIHOVO UKAMAČENJE.